Büyük Muasırlar

Yazan: W. Churchill

İngiltere Başvekili

Kayzer Vilhelm

Onun hayatı tezadlarla doludur

Menfasında o kadar uzun yaşadı ki bu gün galibler onun saltanat icra etmesini cana minnet bilecek haldedirler!

Bizce hakikat şudur: Dünyada hiçbir insan, hiç bir zaman kendini böyle bir vaziyete, yani bütün bir cihanı kendine düşman etmek vaziyetine düşürmemelidir. Bundan başka Alman milletinin otokrasi denilen tatsız neyse, sorgusuz mutavaat göstermesi ve boyun eğmesi de gene büyük bir olgunluk noksanına delildir. Ve Alman milletine karşı söylenecek yegâne söz, zekâ, çalışkanlık, ve cesaretine mukabil bütün tarih boyunca yalnız ve yalnız barbar kuvvete sadece hayran olmak değil, ona taabbüd edercesine saplanmış ve bu yüzden bir çok kaybetmiş ve kaybetmekte bulunmuş olmasından ibarettir.

Meselenin garibi de şudur ki bu saplanış ve tapmış onu, daima burnundan tutup istenilen yere çektirecek kadar kuvvetli olmuştur.

İnkılâb fırtınaları içinde diktatörlükle hüküm sürenlere de şurada bir söz var: Onlar, daha ziyade hadisatın zorlayıcı vak'aları içinde ve bu vakayiin hızı ve kuvvetile mütenasib surette kalkar, otururlar. Bir diktatör belki de ani ve şedid bir ihtiyacın doğurduğu ejder gibi bir çocuktur. Bu itibarla milyonlarca insanı ve hatta tarihin seyrini bile değiştirdikleri görülmüştür. Fakat bunlar buhran zail olduktan sonra üfül ederler. Çünkü onların vazifesi bitmiş ve kendilerinin çekilmeleri bir zaruret halini almıştır. Çekilmedikleri zaman ya diktatörlükten vazgeçmeleri lâzım olduğu, yahud da memleketi bir harabiye sürükledikleri muhakkaktır.

Kayser İkinci Wilhelm modern diktatörlerin evsafını değil, olsa olsa etvarını haizdi. Cihan sahnesinin ortasına getirilmiş öyle bir şahsiyet ki kendisine tevdi olunan rolü değil o; bir çok kimseler dahi hakkile oynayamazlardı. Ayni zamanda Kayser; tarihte nadir olmakla beraber, yüksek kudret ve irade sahibi olarak doğmuş hanedan evlâdından bir prens de değildi. Onun inkârı kabil olmıyan akıllılığı ve bir çok şeyleri birden bilmesi ve yapabilmesi, belki de hal ve etvarının hoşluğu, mizacının canlılığı Kayser'i herşeyden fazla tehlikeye koymuştu. Çünkü böyle büyük bir işi başaracak kabiliyette olmadığını bu vasıflarile örtebiliyordu. Kayser jestleri tatbik edebilen, kelimeleri tekrarlayabilen ve imparator stilini çok iyi taklid edebilen, zamanında somurtan ve gene zamanında mütebessim ve beşuş bir çehre ile etrafındakiler üzerinde tesir icra edebilen öyle bir şahsiyetti ki onun pozları arkasındaki hakiki benlik alelâde ve boş fakat kimseye fenalık etmek istemiyen bön şahsiyetle büyük Fredrik'in rolünü oynamaya kalkışmıştı. Kayser'in mayasında geniş bir ihata, büyük bir ruh ve zekâ hiç bir zaman bahis mevzuu olamaz. Onda ne geniş bir siyaset ve kiyaset, ne hadisatı iyi bir şekilde tahlil kudreti olmadığı gibi uzağı görebilmek kudreti yoktu.

Esasen Doorn'daki ihtifagâhından yazdığı hatıratile de Kayser II inci Wilhelm bunları açıktan açığa itiraf etmektedir. Hatta o bu yazılarile ahvalin hakikati hakkında mütenasib ve muvazaneli bir görüş ve uluorta muhakeme kudretinden de mahrum bulunduğunu ve ayrıca iyi yazı yazmak gibi her büyük adamda azçok bulunması icab eden bir vasıftan da nasibedar olmadığını göstermektedir.

Evsaf ve zekâsı bu derece tahdid edilmiş bir insanın tek bir sözü veya bir baş işareti karşısında, serbest bırakıldığı takdirde dünyayı altüst edebilecek kuvvetlerin otuz sene huşu ile müterafık inkıyad halinde ve onun emrinde yaşamış olmaları, insanı düşündükçe inkisara uğratan bir hâdisedir.

Kendisi de bir oktör olan Loid Corc'a kalmış olsaydı zafer kazanmış kalabalıkların ihtirasını tatmin için bizi bu kıymet biçilmez ifşaattan mahrum bırakacaktı. Loid Corc, bu zavallı faniye fevkalbeşer mesuliyetler ve tabii ölümle ödenmez acılar atfederek ona simsiyah matem elbiseleri giydirerek şüphesiz ki bu şekilde ve bu ithamlarla darağacına yollayacaktı. Ve böylece başından imparatorluk miğferini çıkararak onun yerine ve tam alnının orta yerine bir fedailik damgası yapıştırmış olacaktı. Ve gayet tabii olarak bu ölüm her kusuru unutturan elile; bir fedainin mezarından Hohenzollern ailesinin tekrar ihyasına sebeb olmuş olacaktı.

Böyle bir rasimenin tatbikından vazgeçilmekle sakıt İmparator, rahat, heyecansız ve emniyet altında bir ömür sürmeğe mahkûm edildi. Seneler geçtikçe o, menfasında vakur bir şahsiyete sahib imiş gibi bir telâkki ile mütalea olundu. Ve şahsî, hususî bütün faziletlerini burada belli etti. Galiblerin evvelâ çok ateşli kin ve nefretlerinin, sonraları bu ateşin bir nevi hakir görmekliğe ve nihayet lâkaydî şeklinde tecelli eden bir şekle inkılâb ettiğine şahid olarak müsterih olacak kadar uzun yaşadı. Bundan başka büyük bir milletin mağlûbiyet karşısında çektiği acıları, katlandığı büyük ıstırabı da müşahede etmek gene ona müyesser oldu. Gene bu millet, vazifesini yapmamış olmak töhmetinden kurtulmak için milyonlarca para vererek onu refah içinde yaşattı.

Maamafih Kayser her zamanki gibi sıhhatli ve zinde, hatta neşeli ve gene her zaman olduğu gibi mazbut bir hayat sürerken, onun Almanyaya yadigâr bırakabileceği yegâne kuvvet, yani Alman donanması İskoç limanlarının birinin dibinde pas tutmakta ve çürümekte idi. Ordusu da bütün ihtişam ve kudretine rağmen dağıtılmıştı. Sadık bendegân ve tevabiden ortada eser kalmamıştı, Zabıtan, ihtiyar genc hepsi de fakir düşmüşlerdi. Talihin çok acı bir cilvesi!

Lâkin Kayser'in talihi çok garib tezadlarla dolu addedilse yeridir. Menfasında o kadar uzun yaşadı ki, galibler bugün onun iş başında gene saltanat icra etmesini cana minnet bilecek bir haldedirler.

Avrupanın büyük bir kısmı, hele Kayser'in kendine en büyük düşman saydığı Büyük Britanya ve Fransanın o zamanlar itibar ve haysiyetinin iade olunmasını büyük bir nefretle karşılayacakları Hohenzollern hanedanının tekrar iş başına gelmesini, büyük ümidler doğuracak ve tehlikenin zail olduğunu haber verecek mahiyette bir falihayır telâkki edeceklerinde asla şüphe yoktur. Bu hanedanın nüfuz ve salâhiyeti bazı hududlar dahilinde takyid edildiği takdirde tekrar idareyi ele alması; bütün dünyada sulh ve sükûnun takarrür edeceğine ve memleket dahilinde ise, Alman ruhunun binnisbe hoş görürlük nedir yavaş yavaş öğreneceğine bir delil addolunsa hiç de bir mubalâğa sayılamaz. Buna sebeb Kayser'in şahsî yıldızının daha parlak yahud idaresinin daha teminatlı olacağına dair beslenen kanaat değil, etraftaki zulmetin günden güne çoğalmasıdır. Galib demokrasiler irsî hükümdarlık usulünü sadece ilga etmekle, terakki yoluna sapmış oldukları zehabına kapılmışlardı. Halbuki bugün daha ileri giderek, daha kötü akıbetlere düçar olduklarının da farkındadırlar. Bir bakıma garb cephesinde Alman orduları çözüldüğü zaman, Kayser'e en cesur zabitlerinin kumandasında son bir mukavemet ve mukabil taarruz tavsiye edenlerin dualarının kabul edilmemesi, Kayser için; boşuna insan kanı dökmemek hususundaki fazilete işarettir. Öyle zannediliyor ki, Kayser II inci Wilhelm'in akıbetini soğukkanlılıkla ve ba'sübadelmevt daiyesine kapılmamak şartile kabul etmesi en doğru bir hareketti.

Antalya Halkevinin temsilleri

Antalya Halkevinde Andaval Palas piyesinin temsilinden bir sahne

Antalya (Hususî) — Dumlupınar ilk mekteb fakir ve muhtac çocuklarına yardım maksadile ayni mekteb çocuk velileri tarafından teşekkül eden yardım heyeti bu mektebdeki 40 fakir yavrunun her gün sıcak yemek yemesini temine muvaffak olmuş, bu yardımını temadi ettirmek için de Halkevi temsil kolunun yardımile Halkevi salonunda bir müsamere vermiştir.

Bir kaç gün evvel de Halkevi temsil kolu tarafından İsmail Hakkı Baltacıoğlunun Andaval Palas komedisi büyük bir muvaffakiyetle temsil edilmiş ve halkın çoşkun alkışları arasında temsile nihayet verilmiştir.

Doğru değil mi?

Dava eşyaya fiat koymaktan ibaret değildir!

İktısadî ve malî haberler muharriri arkadaşımız, dün de bize şu haberi getirdi:

«Belediyenin beyaz peynir hakkındaki raporu dün Fiat Murakabe Komisyonuna verilmiştir. Diğer taraftan Ticaret Borsası da komisyona bir rapor vermiştir. Her iki raporda da beyaz peynir fiatlarına zam yapılması münasib görülmemiştir. Komisyon, bu hususta bilâraheb karar verecektir.»

Beyaz peynir meselesi, haftalardanberi gazete sütunlarını işgal eden bir hâdise halini almıştır. Beyaz peynire, perakende satış fiatı olarak 50 kuruş nark konmuştu. Bu nark üzerine piyasada ve şehrin her tarafındaki bakkallarda bir peynir buhranı başladı. Vaziyet bu şekli alınca; şehrimizdeki buzhanelerde binlerce teneke beyaz peynir olduğu, sahibleri tarafından piyasaya çıkarılmak istenmiyen bu malların komisyon marifetile satışa arzedileceği haberi yayıldı. Bellibaşlı gıda maddelerinden biri olan peynirin, varlık içinde yokluğu çekilirken, bu haber halkı memnun etti. Günlerdenberi İstanbul halkı, buzhanedeki on binlerce teneke peynirin bakkallara tevzi edilmesini sabırsızlıkla bekliyor.

Fakat bugün İstanbul bakkallarında 10 gram beyaz peynir bulmağa imkân yoktur. Bakkalların ifadesi şudur: «Peynire 50 kuruş nark konuldu, halbuki tüccar bize teneke ile peyniri 50 kuruştan satmak istiyor, 50 kuruşa alınan bir malı 50 kuruşa satamıyacağımıza ve fazla fiatla satmak da kabil olmadığına göre beyaz peynir satmamağa karar verdik.»

Bir eşyaya nark koymak kolaydır, fakat bu kararı tatbik etmek lâzımdır. Aksi takdirde şehirde altı aylık ihtiyaca kâfi peynir buzhanelerde beklerken vatandaşlar bir dirhem peynir bulamamak aczi içinde kıvranırlar. Binaenalehy dava, eşyaya fiat koymaktan ibaret değildir. Halka o eşyayı dalma ve makul fiatla bulmak imkânını etmin etmektir.

Doğru değil mi?

Ekmek fiatı

Nark komisyonu bu gün toplanarak yeni fiatı tespit edecek

Değirmenciler dün Belediyede iktısad müdürlüğüne müracaatle ekmeğe zam yapılması hususundaki taleblerini tekrarlamışlardır. Ekmek nark komisyonu bugün toplantıya çağırılmıştır. Bu sabah Belediye İktısad Müdürlüğünde değirmenci ve fırıncıların verdiği hesablar tetkik olunacaktır. Değirmenciler Toprak Mahsulleri Ofisinin dokuz kuruş on para ve dokuz kuruş otuz para arasında oynadığını ve analiz neticelerinin mütemadiyen değişmesi yüzünden fiatların sabit kalmadığını fakat ayni zamanda yükseldiğini öne sürmüşlerdir. Bu suretle ekmeğe yirmi para zam yapılması istenmektedir.

Diğer taraftan Toprak Mahsulleri Ofisi de son fiat vaziyetlerini bildirmiştir. Bugün bu hususta tetkikler yapılacak ve zam yapılıp yapılmıyacağı tayin olunacaktır.

Ekmeğe zam yapılması takarrür ederse evvelâ un fiatlarının değiştirilmesi için Fiat Murakabe Komisyonunda kadar verilecektir.

TEŞEKKÜR

Maalesef kaybettiğimiz oğlumuz Gündüz Teztürkün cenazesine gelmek zahmetini ihtiyar buyuranlarla, telgraf ve mektubla veya bizzat ziyaretile taziyede bulunan dostlara merhumun annesi Kâzime Teztürk ve teyzesi Nazıma Yunus Nadi yaralı kalblerinin bütün samimiyetile şükranlarını sunarlar.

Şehir ve Memleket Haberleri

Nafıa Vekilinin yaptığı tetkikler

Fuad Cebesoy; dün Mühendis mektebini ziyaret etti

Şehrimize geldiğini yazdığımız Nafıa Vekili General Ali Fuad Cebesoy dün nafıa müdürlüğünde Nafıa Müdürü Bedri Üner ile birlikte Vilâyet nafıa işlerini tetkik ettikten sonra Belediyeye giderek Vali ve Belediye Reisi Lûtfi Kırdarı ziyaret etmiştir. General Ali Fuad Cebesoy dün bu ziyaretten sonra kendisile görüşen bir muharririmize şunları söylemiştir:

«— Bu sabah Yüksek Mühendis Mektebini ve Nafıa Teknik Okulunu ziyaret ettim. Her iki mektebi de mütekâmil ve iyi buldum. Tedrisat iyi bir şekilde devam etmektedir. Bu mektebler, alınan bazı tedbirlerle geçen seneye nazaran çok ilerlemiştir. Yarın (bugün) Silivriye giderek oradaki inşaatı tetkik edeceğim. Trakyada yapılmakta olan bazı yolları da teftişten sonra İstanbul yolu ile Ankaraya döneceğim.»

Ali Fuad Cebesoy, sık sık vukua gelen seylâb felâketini önlemek için alınmakta olan tedbirler hakkında da şunları söylemiştir:

«— Hükûmetin belli başlı bir su siyaseti vardır. Felâketin vukuunu bekleyerek geçici tedbirler almakla kalmıyoruz. Su işine, ne kadar para ve enerji ayırmak mümkünse ayrılmıştır. Programımızın bir kısmı başarılmış bulunuyor. Memleketimizin suları kırk senelik alçalma ve yükselme devirleri takib eder. Şimdi yükselme devrini idrak etmekteyiz. Sular idaresi, suların hareketini fennî usullerle tespit etmektedir. Elektrik etüd idaresi de, elektrik istihsali bakımından sular etrafında bir hayli malûmat toplamıştır. Fakat başarılması lâzımgelen bütün işleri bir hamlede tamamlamağa imkân yoktur. Programın henüz tatbik edilemediği yerlerde icab eden yardım tedbirlerini alıyoruz.

Edirnenin Bosna köyünde kurduğumuz sedlerin son seylâbda büyük faydaları görülmüş, nüfus ve hayvan zayiatının bu sayede önüne geçilmiştir. Edirnenin su vaziyetini esaslı surette ele alacağız.

Memleketimizin elektrikleştirilmesi faaliyeti devam ediyor. Etüdler, kısmen bitmiştir. Programımızın tahakkuku ile birlikte memleket elektrik istihsalâtı, büyük ölçüde artacak, sanayi ve ziraat mekanizmalarımızın ucuz ve bol elektrikten istifadeleri mümkün olacaktır.

Kömür havzasındaki cüruftan istifade edilerek kurulacak olan elektrik santralına aid etüdler, İktısad Vekâletine verilmiştir.

Kütahyada kurulacak santral İstanbul ve garbî Anadolunun ihtiyacını karşılayacaktır. Gediz'de kurulacak büyük barajla Ege mıntakasının elektriği temin olunacaktır.

Yeni yollarda tuttuğumuz esas, kaliteden şaşmamaktır. Yaptığımız yolları, maddî imkân müsaade edince asfalt yola kalbederek tamamlamak imkânlarını gözönünde tutuyoruz. Normal vaziyete avdet edince her vasıtadan istifade ederek, memleketin muhtac bulunduğu yol şebekesini meydana getireceğiz.»

Maarifte tayinler

Maarif Vekâleti, idare işlerinde çalışan muallimleri mesleki bilgilerinden istifade etmek üzere, bu zevatın muallimliğe iadelerine karar vermişti. Karar merkez teşkilâtında tatbik edilmiş, talim ve terbiye reisliğine Reşad Şemseddin, güzel san'atlar müdürlüğüne de Şişli Terakki lisesi müdürü ve Pertevniyal lisesi edebiyat muallimi Tevfik Ararat tayin edilmiştir. İlk tedrisat umum müdürlüğü şube müdürlerinden Fuad Bayur ile Hıfzırrahman Raşid Öğmen de Gazi Terbiye Enstitüsü muallimliklerinde kalacaklar, yerlerine başka tayinler yapılacaktır. Vekâlet kararın vilâyet teşkilâtlarında da tatbiki için tetkikat yapmaktadır.

İhtikâr vakaları

Komisyon; iki hâdise hakkında bir türlü karar veremiyor

Fiat Murakabe Komisyonu dün öğleden sonra Mıntaka Ticaret müdürlüğünde vali muavini Ahmed Kımıgın riyaseti altında toplanmış ve bir çok ihtikâr hâdiselerini tetkik etmiştir. Tetkik olunan ihtikâr hâdiselerinin başında Beyoğlundaki lüks mağazalardan taksitle muamele yapan bir ticarethanenin yaptığı ihtikâr gelmekte idi. Bu hususta müessese müdürlerinden izahat alınmış, fakat gene bir karar verilememiştir. Bundan sonra 100 bin liralık bir manifatura alım satımında meşru kârından başka ayrıca 50,000 liralık kâr alan müessesenin sahibi komisyonda dinlenmiştir.. Komisyon bu büyük ihtikâr hakkında da karar verememiş, karar gelecek celseye kalmıştır.

Kasabların kontrolu

Belediye murakıbları dün Beyoğlu tarafındaki kasabları tarama sekt linde kontrol etmişlerdir. Bu kontrol neticesinde bir çok kasaba yüksek fiatla et satarken cürmü meşhud yapılmıştır

Ayakkabı fiatları alabildiğine yükseliyor

Ayakkabı fiatlarının başıboş yükselerek fahiş bir şekil alması dolayisile bunu önlemek için yapılan tetkikler bir hayli ilerlemiştir.

Ayakkabıcılar cemiyeti reisi İstanbulda, altı kauçuklu (ayakkabıların azami fiatının 15 ve altı kauçuksuz en fevkalâde ayakkabıların ise 12 liradan fazla satılmaması ve bundan pahalı ayakkabı olamıyacağını ileri sürmüştür. Halbuki 35 liraya kadar satılan iskarpinler vardır.

MÜTEFERRİK

Afganistan, bizden muallim istiyor

Afganistan hükûmeti, yüksek tahsil müesseselerine olduğu gibi, askeri liselerinde çalışmak üzere memleketimizdn ehliyetli muallimler istemiştir. Maarif Vekâleti, teşkilâtına bir tamim göndererek tarih, coğrafya, metamatik, fizik ve tabiiye muallimlerinden arzu edenlerin müracaatlerini istemiştir.. Afganistanda vazife kabul edenlerin askerliklerini yapmış olmaları lâzımdır. Afgan hükûmeti muallimlerle dört senelik bir mukavele yapacak, kendilerine buradaki maaşlarının iki misli ücretten başka yol paralarını verecek, ayrıca oturacakları evi de temin edecektir. Muallimlerin Afganistanda bulundukları müddet zarfında, buradaki kıdemleri ve terfi hakları mahfuz tutulacaktır.

Ayakkabıcılar cemiyetinin kongresi

Ayakkabıcılar cemiyeti heyeti umumiyesi dün cemiyetin Çarşıkapı daki merkezinde yapılmış ve bu suretle esnaf cemiyetlerinin toplantıları başlamıştır. Çok kalabalık olan dünkü içtimada evvelâ heyeti umumiye raporu okunmuş ve rapor tasvib olunmuştur. Raporun tasvibinden sonra bütçe müzakeresi yapılmış ve kabul olunmuştur.

Heyeti umumiye içtimaından sonra heyeti idarenin müddetleri dolan heyet azasının yerine yenilerinin seçilmesine geçilmiş ve eski azalar yeniden seçilmiştir.

IKTISAD

İhracat, ithalât

Dün şehrimizden 1,5 milyon liralık kadar ihracat yapılmıştır. Bu ihracatın en mühim kısmını İsyiçreye tiftik satışı tutmaktadır.

Cumartesi günü yapılan ihracat geç vakit 2.458,000 liralığı bulmuştur ki bu memleketimizde şimdiye kadar görülmemiş bir rekor teşkil etmektedir.

Şehrimize 1500 ton sudkostik ve bikarbonat dö sud, 1600 sandık teneke, pamuk ipliği, otomobil lâstiği, radyo cihazı, deri ve daha bir çok ithalât eşyası gelmiştir.

Hava Kurumunda gençlik teşkilâtı

Mekteblerde teşkil edilen derneklere 41960 talebe yazıldı

Gençliği havalarımıza hakim bir nesil haline getirmek gayesile Türk Hava Kurumu tarafından sarfedilen faaliyet, beklenen neticelerini vermeğe başlamıştır. Üniversite ile birlikte bütün yüksek mekteblerde, lise ve san'at okullarında, orta ve ilk okullarda birer talebe derneği teşkil edilmiştir.

İstanbul Türk Hava Kurumu reisi Rıza Oranın, teşebbüsü ile son üç ay zarfında, 173 mektebde havacılık derneği kurularak hepsi de faaliyete geçmiş bulunmaktadır. Bu güne kadar, muhtelif mektebler talebesinden 41960 kişi Hava Kurumuna yazılmışlardır. Talebe arasında, Kuruma taahhüd edilen teberru miktarı dört bin lirayı mütecavizdir. Türk Hava Kurumu Türk havacılığının nasıl çalıştığını gösteren filimler hazırlamaktadır. Bu filimler, yakında şehrimize de getirilerek muhtelif halkevlerinde ve mekteblerde gösterilecektir. Hava Kurumuna teberruda bulunan talebe için Hava Kurumu hususi rozetler hazırlamaktadır. Kurumun kültür teşkilâtına dahil gencler, bu rozetleri taşıyacaklardır.

Mekteblerde her ayın ilk pazarını takib eden gün, havacılık günü olarak kabul edilmiştir.

O gün, teşkilât yapan bütün mekteblerde öğretmenler tarafından Türk havacılığı hakkında tenvir ve teşvik edici konferanslar verilmesi karar altına alınmıştır. İlk konferans, 29 ikincikânun çarşamba günü Eminönü Halkevi salonunda verilecektir.

Tayyare şehidleri ihtifali

Dün sabah gazetelerinden biri tayyare şehidleri ihtifalinin her seneki gibi, 27 birincikânunda Fatih Tayyare parkı önünde yapılacağını haber vermekte idi. Ancak, bu ihtifalin verilen bir karar üzerine, 27 birincikânunda değil, 10 mayısta yapılması mukarrer bulunmaktadır. ihtifal, gene o tarihte yapılacaktır.

ŞEHİR İŞLERİ

Yeniden kasab dükkânı açılmıyacak

Et işinin tanzimi için Belediyenin kasab dükkânlarını tahdid edeceği hakkındaki haberler doğru değildir. Yalnız mevcud 620 dükkân ihtiyaca kâfi görülmekte ve fazlası için kontrol müskül bulunmakta olduğundan yeniden dükkân açmak istiyenlere müsaade verilmemektedir.

Dikkat tavsiye edildi!

Havagazı şebekelerinin tamirinde ve lâğım mecralarının açılışında dikkatsizlik yüzünden havagazı borularının patlatılarak geçenlerde vukua geldiği gibi bazı feci kazaların zuhuruna sebebiyet verildiğinden Belediye alâkadarlara gönderdiği bir tamimde bu tamirat esnasında dikkatli hareket edilmesi lüzumunu bildirmiştir.

Ecnebi ve ekalliyet mekteblerinde

Bazı ecnebi ve ekalliyet mekteblerinde resmi günlerde yapılan merasime iştirak etmedikleri anlaşıldığından Maarif Vekâleti alâkadarlara bir tamim göndermiş, bademe bu gibi merasimlerde muallimlerin, dersleri olsun olmasın behemehal hazır bulunmalarını istemiştir. Ayni mekteblerden bazılarında da milli günlerde merasim yapılmadığı görülmüştür. Vekâlet, resmi mekteblerde olduğu gibi, ecnebi ve ekalliyet mekteblerinde de türkçe, kültür muallimlerinin idaresinde merasim yapılacağını bildirmiştir.

HEM NALINA MIHINA

Görenler; Allah için, söylesin!

Japonların büyük ekseriyeti, küçük vücudlu ve kısa boyludur; fakat Japon milletinin siyasi ihtirasları büyük ve emelleri uzundur. 1853 te Amerikan Amiralı Perry, topların ateşile Japon adalarının bütün dünyaya kapalı olan kapılarını zoria açtırmıştı. 1941 de ise, Japonya, Amerikayı tehdid etmektedir. Aradan, bir asır bile geçmemiştir. Amiral Perry, bizim Zaro Ağa kadar yaşayabilseydi, Yedo limanına savurduğu güllelerin doğurduğu bu aksülâmel karşısında, hiç şüphesiz, yaptığına pişman olurdu.

6 büyük ve 4000 kadar küçük adaya serpilmiş olan Japon milleti, 88 sene evvel 25 milyon nüfuslu küçük ve geri bir devletti; bugün, aynı adaların nüfusu 72 milyonu bulmakta; resmen Japon idaresindeki diğer yerlerle beraber, bu nüfus 100 milyonu geçmektedir. Fakat, «Uzaksarkın İngilteresi» denilen bu millet, İngiliz İmparatorluğunun bir eşini vücude getirmek azmindedir, 88 sene evvel, cengâverlerinin boyu kadar uzun, ustura gibi keskin Samuray kılıcından başka silâh olduğunu bile bilmiyen bu millet, şimdi, dünyanın en modern harb vasıtalarını yapmakta ve kullanmaktadır.

Nüfusunun artması, silâhlarının mükemmeliyeti, Japonyayı, bir cihangir devlet olmağa sevketmiştir. Japonya da Almanya gibi, benzetmeğe dilim varmıyor amma, İtalya gibi dünyaya hâkim olmak ihtirasını besleyor.

Japonyanın Çinde gözü vardır; Siberyada gözü vardır; Filipin adalarında gözü vardır; Hindiçinide gözü vardır; Siamda gözü vardır; Felemenk Hindistanında gözü vardır; Avustralya ve Yeni Zelandada gözü vardır, Hindistanda gözü vardır. En az 70 inci tul dairesinin şarkında kalan bütün dünya parçasına hâkim olmak istemektedir. O küçük boylu, nahif zayıf insanların bu sömürücü iştahına, hayret etmemek mümkün değildir. İngilterenin, bilmem kaç yüz senede, yaptığını, Japonya bir tek asra sığdırmak istemektedir; fakat, bu acelesi, kendisini nihayet bir mide fesadına uğratacak gibi görünüyor. Nitekim, birkaç gün evvel, Harbiye Nazırı, 262 tümen seferber etmiş olan Çini yutmanın imkânsızlık derecesine varan güçlüğünden bahsediyordu. Buna rağmen, Hariciye Nazırı, Amerikayı tehdid etmektedir. Matsuoka'nın son beyaantında en hoşuma giden şu sözler oldu:

Japonyanın gayesi, sulhçu ve müreffeh bir şarki Asya vücude getirmektir.

Üç mihver devletinin emeli, daha âdilâne, daha dürüst bir âlem kurmaktır.

Amerikanın Avustralya ve Yeni Zelandayı, ilk müdafaa hattı sayması, Japonya ile anlaşmasına çok büyük bir mânidir.

Japonyanın garbî Büyük Okyanusa hâkim olması, yalnız Japonya namına değil; bütün insanlık namına bir zarurettir.

Bu iddialar karşısında, «Görenler Allah için söylesin» demekten başka söylenecek söz yoktur.

Hariciye, Harbiye ve Bahriye Nazırlarının Japon parlamentosunda birbiri üzerine yüksek perdeden konuşmaları ve Japonyanın üçlü paktdaki taahhüdlerine sadık olduğunu ve pakt icabı harbe girmek lâzım gelince tereddüd etmiyeceğini söylemeleri, hep Amerikan milletine gözdağı vererek Ruzvelt'in İngiltereye yardım etmesine mâni olmak içindir. Fakat, Amerika kararını vermiştir. Bu tehdidler, daha kuvvetli bir intibah hasıl etmektedir.

Zabıta vak'aları

Ortaköyde Muallim Naci caddesinde 9 numharada oturan Orhan Yasaroğlu, vatman İsmail idaresindeki tramvay arabasile Ortaköye gitmiş, tramvaydan inince yolun bir tarafından diğer tarafına geçmek istemiştir. Bu sırada tramvay kendisine çarpmıştır.. Başından hafifce yaralanan çocuk, hastaneye götürülmüştür. Vatman hakkında da tahkikat icrasına girişilmiştir.

Büyükderede Hamam sokağında Anastasya ile kızlarının oturduğu 11 numaralı, üç katlı kârgir evin bacasındaki kurumlar tutuşmuştur. Zamanında yetişilerek, yangın başlangıcında söndürülmüştür.

Kadıköyünde Rasimpaşa mahallesinde Rıhtım İskelesi sokağında 25 numaralı kısmen ahşab ve sigortalı evden de yangın çıkmış, başlangıçta söndürmek mümkün olmuştur.. Kâmilin mutasarrıf, Necdetin müstecir bulunduğu bu evin soba borusundaki kurumlarının tutuştuğu anlaşılmıştır.

Sirkecide Yalıköşkü caddesinde Antanla umumi nakliyat şirketine aid Antalya hanının iknici katındaki 20 numaralı Muammer ve Memduh kardeşlerin yazıhane penceresini birdenbire alevler sarmış, bekçi Hakkı görüp koşmuş ve ateşin önü alınmıştır. Yapılan tetkikatta, elektrik ocağı prizinin gündüzden takılıp sonradan çıkarılması unutulduğu, bu yüzden kızgınlıkla kâğıdların tutuştuğu öğrenilmiştir.

Küçük hikâye

Çeribaşı

Leman Ahıskal

— Çamaşır sepetleri de var hanımcığım...

Pencerenin önünde duran çingene güzeli, koluna sıraladığı sepetleri gösterdi. Aldırış eden olmayınca sözünü bir nefeste tekerledi.

— Bir dilim ekmek olsun ver, benim elâ gözlü hanımcığım, Allah gönüne göre kara kaşlı, kara gözlü bir sevgili versin sana!..

Yanında on yaşında bir de oğlu vardı. Kara meşin derili, cin bakışlı afacan, anasının yırtık eteğini yüzüne örtmüş, bulduğu bir delikten pencereyi gözlüyordu. Bakışlarında bir kara keskinlik vardı.

— Şu yavrucağa da merhametin yok mu, abe hanımcığım... Bir lokma sadaka, binbir belâ koğar kadının...

Pencereden etrafı seyreden ev sahibi dayanamadı, çatık kaşlarını kaldırdı, sesini sertleştirdi:

— Haydi çekil oradan münasebetsiz kıpti...

— Ne oluyorsun abe hanımcığım... Neden koğuyorsun abe elmasım.., Allah rızası için bir lokma ekmek versen olmaz mı?

Ev sahibi başını içeri çevirdi. Ne olduğunu soran biri varmış ta ona cevab veriyormuş gibi şikâyette bulundu:

— Her gün de çekilir mi bu ayol... Bıktım vallahi.., Nereden geldik buraya biz... Sayfiye senin neyine deseler... İşin yoksa kıpti karnı doyur..

Sonra çingeneye dönerek sözünü tamamladı:

— Ya çekil şuradan yahud seni şimdi polise teslim ederim...

Çingene ağır aksak yürüdü... Bütün hafızasını bakışlarında toplamış pencerede kendi kendine mırıldanan Hürmüz Hanımın şemasını kafatasına işlemeğe çalışıyordu. Köşeyi dönünceye kadar dağınık saçlı başını önüne almadı...

***

Yirmisine basmış olan Mihribanın güzelliği dillere destan olmuştu. Annesi Hürmüz, kızının dilberliğini methederken:

— Miralayların Gültekin, mümeyyizlerin Güngör, defterdarların Nevzad kadar da müşkülpesendlerini görmedim... Bugüne bugün hepsi Mihribanım için can atıyorlar... Levend gibi tazecik doğrusu...

Derdi.. Mihriban da hakikaten güzeldi. Eskilerin dediği gibi:

— Kaş göz, gerisi söz...

Tarafından değildi. Yanaklar kocayemişi kırmızısında duru, dudaklar nar çiçeği yanarlığında, dişler nefes değmemiş manolya kadar beyazdı.

Mihriban da binbir hayal kuruyordu.. Kızı kendi isteğine bıraksalar ya davulcuya, ya zurnacıya varır, derler.. Fakat kızın süslü hayallerini annesinin gün görmüş düşünceleri baltalayordu... Gelin ata binmiş te:

— Ya kısmet!.

Demiş.. Bir gün Mihribana güzel bir kısmet çıkageldi... Bu, yirmi beş, yirmi altı yaşlarında kadar kimsesiz bir gençdi... Mihribanı görmüş, beyenmiş ve sevmişti. Koyun tüccarlığı yapıyordu. Anadolu ile İstanbul arasında gidip geliyormuş. Ailesi olmadığı için anası, babası hakkında esaslı malûmatı olan yokmuş... Piyasadaki vaziyeti namusiu bir genc olarak tanınmış...

Tevfik yakışıklı idi. Söz kesildi. Düğün çok eğlenceli oldu. Bir tarafta caz, bir tarafta çengiler horalar tepildi... Tevfikle Mihriban düğünden sonra Mısıra doğru bir balayı seyahatine çıktılar. Bir ay sonra da geri döndüler... Tevfik işlerinin başında bulunmak üzere karısile kaynanasını alarak Anadoluya gitti...

***

Günler geçti. Seneler yuvarlandı. Bu sırada bir de çocukları oldu... Ayben...

Bir gün İstanbuldan bir mektub aldılar... Buna Tevfikten başka herkes şaşırmıştı. Mektubda deniyordu ki:

— Baban öleli bir hafta oluyor. Hemen İstanbula gel. Hareketini telgrafla bildir...

Tevfik İstanbula inecekti. Karısı ve kaynanası da beraber gitmek isteyorlardı. Hele Mihriban çok sinirli idi. Tevfiğin annesinden ve babasından hiç bahsetmemiş olmasına sinirleniyordu. Bir ufak bavula giyecek birkaç şey koydular, İstanbulun yolunu tuttular..

Yol çok uzun sürdü. Nedendir bilmiyorlardı? Trenin kazanı mı iyi yanmıyor, yoksa makine mi eski de hızlı gitmiyordu.., Nihayet İstanbula yaklaşıyorlardı... Evvelâ Aybeni hazırladılar.. Sonra büyükler sıra ile aynanın karşısına geçerek hazırlandılar.. Tren Pendikten Haydarpaşaya doğru gittikçe hızlanıyordu. Yol kenarındaki evlerde yeni uyananlar pencerelerden uzanıyor, el, mendil ve havlu sallayorlardı.

Tren gara girerken acı acı bağırdı. Uzun uzun homurdadı, derin derin pohladı. Frenler gıcırdadı, vagonlar sarsıldı. Tren yavaş yavaş durdu.

Tevfik trenden atladı. Bavulları ve Aybeni pencereden aşağı aldı. Hürmüzle Mihriban da inmişlerdi... Etraflarına bakınıyorlardı. Birdenbire gerilerden bir takırtı koptu. Hayretle dönüp baktılar...

Önde bir ihtiyar çingene karısı, cepkenini ve şalvarını iki yana savurarak, nalçalı pabuclarile takırtı kopararak koşuyor ve iki elini uzatmış bağırıyordu:

— A benim mis kokulu has evlâdım... Toramanım...

Arkadan ellerinde davul zurnalar beş, altı çingene daha geliyordu. Koşarak geldi. Çingene karısı, Tevfiğin boynuna sarıldı. Yüzünü, gözünü öptü. Mihriban da annesi de şaşırmışlardı. Çingene karısı izahat veriyordu:

— Baban öldü. Bugüne bugün çeribaşımız oldun abe yavrucuğum. Şaşacak, abdallaşacak ne var bunda.., Görmüyor musun davul, zurna hep senin şerefine fidanım... Abe benim cancağızım...

Gelenlerin sersemliği geçmemişti... Hürmüz bir Tevfiğe bir de korkusundan annesinin dantel mantosunu yüzüne siper ederek, aralıklarından etrafı gözetleyen torununa baktı. Daha fazla dayanamadı, sendeledi ve olduğu yere çöktü...

*

Hürmüz, yıllarca önce annesinin yırtık entarisi ardından ürkek ürkek kendini süzen keskin kara gözleri karşısında ve kızının mantosu arkasından damadını görmüş ve artık tanımıştı.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şerait.	Türkiye için	Hariç için

SON HABERLER

Siyasi İcmal

Japonyanın tehdidi

Japonya Hariciye Nazırının, dün de bahis mevzuu ettiğimiz nutku, Japonya namına, Amerikaya karşı, tam bir tehdid sayılabilir. Bu nutkun anlattığı vaziyet gayet sarihtir: «Büyük Okyanusun garb kısmı, Japonyanın nüfuz mıntakası olduğu halde Amerika buraya doğru sarkmakta ve Japon hukukuna karşı saygısızlık göstererek bütün Büyük Okyanusu benimsemek istiyen bir vaziyet almaktadır. Amerikanın Filipin adalarını ve Guam'ı ileri üs olarak kullanmaktan maksadı, Japonyayı yavaş yavaş tecrid etmek ve günün birinde Japonyanın üzerine çullanmaktır. Amerikanın, Çini, Avustralyayı ve Yeni Zelandayı ilk müddaa hattı saymasının hikmeti, Japonyayı çevirmek ve vurmak istemesidir. Japonya ise buna imkân vermiyecektir ve onun için Japonya ile Amerika arasındaki münasebetler tek bir kıvılcımla yangın çıkaracak bir mahiyet almıştır.»

Japon Hariciye Nazırının bu tezi, Amerikan tezinin tam zıddıdır. Çünkü Amerika müteca vız bir devlet değildir. Amerika hiç bir milletin yurdunu istilâ etmemiştir ve hiçbir milletle harb halinde değildir. İstilâ ve tecavüz, karşı taraftın siyasetidir ve karşı taraf bu yüzden sonu gelmiyen muharebeler yapmaktadır. Onun için Amerikanın tecavüzle itham edilmesi, çok garibdir. Fakat müteca vız devletler, istilâ etmek istedikleri her yeri kendi öz malları saymak ve istilâya uğrayan milletlerin haklarını kat'iyyen tanımamak esasına göre hareket ettikleri için bu tarzda söz söylüyor ve hiçbir tecavüz hareketinde bulunmıyan devletleri dahi tecavüzle itham edecek derecede ileri gidiyorlar.

Bunun sebebi, tecavüz siyasetini bekleyen akibetten korkmaktır. Çünkü Amerikanın demokrasi cephesine yaptığı yardım sayesinde bu cephenin Avrupada kazanacağı muvaffakiyet, nihayet tecavüz siyasetinin Asyada da iflâsını hazırlayacak; Amerika, İngiltere ve Sovyetlerden yardım gören Çin, istiklâl ve hürriyetini kazanarak Japon istilâsından kurtulacak ve böylece Avrupada izmihlâle uğrayacak olan tecavüz ve istilâ siyaseti şarki Asyadada da ayni akibete uğrayacaktır.

İşte Japonyayı şimdiden tehdidler savurmağa sevkeden amil budur.

Çin - Japon harbi:

Fakat bu tehdidin müessir olmıyacağı ve Amerikayı Mister Ruzvelt'in siyasetinden çevirmiyeceği şüphe götürmez. Amerika, tecavüz ve istilâ siyasetini yıkmak için demokrasi cephesine yardıma devam edecek ve Japonya günün birinde bu siyasetin Avrupada kat'i bir inhidama uğradığını görecektir. Hatta, gayet iyi bir şekilde inkişaf etmekte olan Çin harbinin de Japonya tarafından takib olunan istilâ ve tecavüz siyasetine kat'i bir darbe indireceğini tahmin etmek mümkündür.

Çünkü Çin mukavemeti günden güne kuvvetlenmekte ve Çin lideri Çan-Kay-Şek'in bugün 3 milyonluk bir ordu ile harbe devam ettiği tahakkuk etmektedir. 1938 senesinin ilkteşrinindenberi garbî Çinde yerleşen Çan-Kay-Şek sonsuz kaynakları haiz olan bu ülkelerde kurduğu teşkilâtla Çin milli harbini gayet mükemmel bir surette idare etmiş ve bütün memleketini kurtarıncıya kadar harbi devam ettirmek imkânını haiz olduğunu bütün dünyaya göstermiştir.

Çan-Kay-Şek'in bu himmet ve faaliyeti çok mühim neticeler vermekte ve Çin kuvvetleri muhtelif sahalarda mühim muvaffakiyetler kazanarak Çin milletinin istilâ ve tecavüze kat'iyyen boyun eğmiyeceğini, hiçbir şüpheye yer bırakmıyacak şekilde ispat etmektedir.

Buna karşı Çinin şarkî ve merkezî ülkelerinin Japonya tarafından işgal edildiği, Japon kuvvetlerinin karada, denizde ve havada faikiyet ve hakimiyeti haiz olduğu söylenebilir. Fakat Çin mukavemetinin de Japonyanın kaynaklarını mütemadiyen kemirdiği ve Japon milletini sonsuz fedakârlıklara mecbur ettiği sarihtir. Çin milleti, istilâyı dayanarak ve mukavemetini inkişaf ettirerek Japon istilâsını bir gün eritecek ve tam kurtuluşa kavuşacaktır.

Çinde vaziyet bu merkezde olduğuna ve Çin - Japon mücadelesi en hararetli safhaya girmek üzere bulunduğuna göre Japonyanın bu harbi gevşeterek yeni bir harbe daha girişmesi beklenemez. Fakat Japonya, İngiltere ile Amerikanın, Avrupa harbinden serbest kaldıkları zaman Çinle büsbütün teşriki mesai ederek Asyanın şarkında da tecavüz ve istilâ siyasetine kat'i bir darbe indireceklerini biliyor ve onun için, istikbal namına şimdiden hissettiği ıstırabla Amerikayı tehdid ediyor. Fakat Amerikanın bu tehdide chemmiyet vereceğini zannetmek beyhudedir.

Çünkü Japonyanın şimdiden savurduğu tehdidler, Amerikanın tecavüz siyasetine karşı aldığı vaziyeti gevşettiği takdirde kendisini bekleyen istikbalin karanlık olacağını gösteriyor ve Amerika gibi müdrik bir milletse, kendini karanlık bir istikbale sürükliyemez.

Ömer Rıza DOĞRUL

Çivi ihtiyacı

Bulgaristandan ilk parti olarak 61 ton çivi getirtildi

Ankara 27 (Telefonla) — Yabancı memleketlerden çivi ve tel getirtmek için müzakereler yapılmakta, diğer taraftan âcil ihtiyacları karşılamak üzere yakın memleketlerden çivi ve tel celbolunmaktadır. Bu cümleden olarak Bulgaristandan ilk partide 61 ton çivi getirtilmiştir.

Prens Konoye itiraf ediyor!

" Çin harbinin mes'uliyeti bana aiddir, son hizmet olarak bu işi başaracağım ! „

Londra 27 (Radyo) — Hariciye Nazırı Matsuoka'nın dün Amerika Hariciye Nazırı Cordell Hull'e cevab veren nutkundan sonra bugün Başvekil Prens Konoye Japon diyetinin bütçe encümeni karşısında beyanatta bulunmuş ve bilhassa Japon - Çin harbinden bahsetmiştir. Başvekil demiştir ki:

«— Japon - Çin muhasamatı beşinci senesine girmek üzere olduğu halde iki taraf arasında hâlâ bir tesviye imkânı bulunmamıştır ve bu hususta mes'uliyet bana aiddir. Bugüne kadar milyonlarca yen sarfettik ve binlerce asker feda ettik. Bu vaziyetin uzayıp gitmesine karşı gelmek icab ediyor. Devlete son hizmet olmak üzere bu işi başarmak istiyorum.»

Japon - Sovyetler münasebatı

Tokyo 27 (a.a.) — Meb'usan meclisinde Hariciye Nazırı Matsuoka'dan bir meb'us şunu sormuştur:

«— Sovyetler Birliğini dünyada yeni nizamın kurulmasında işbirliğine ikna için Japonya Rusyaya bir nüfuz mıntakası teklif etmiş midir?

Matsuoka şu cevabı vermiştir:

«— Sovyet - Japon münasebetlerini tanzim için bütün gayretler yapılmaktadır. Eğer bu münasebetler iyileşecek olursa iki memleket arasındaki müzakereler dünya zaviyesi bakımından ve daha geniş bir nispette cereyan edecektir.»

Macar Hariciye Nazırı öldü

Budapeşte 27 (a.a.) — Macar Hariciye Nazırı Kont Csaky dün gece ölmüştür. Müteveffa eski bir Macar ailesine mensubdu. 1938 denberi Macar harici siyasetini idare etmekteydi.

Kont Csaky'ye perşembe günü millî cenaze merasimi yapılacaktır.

Kont Csaky'nin halefi tayin edilinceye kadar hariciye işlerile Başvekil meşgul olcaktır.

Amerikan bahriyesine 300 milyon daha verildi

Vaşington 27 (a.a.) — Âyan meclisi, Amerika Birleşik Devletleri filosunun hava müdafaa tertibatının modernleştirilmesi için 300 milyon dolarlık tahsisat kanun projesini müttefikan tasvib etmiştir. Bu kanun projesi halen imza için Beyaz saraya gönderilmiştir.

Fransada ekmek tevziatı azaltılıyor

Vichy 27 (a.a.) — Un stoklarının azalması dolayısile, 1 şubattan itibaren ekmek tayini büyükler için günde 350 gramdan 300 e ve işçiler için de 450 gramdan 400 grama indirilecektir. Ondan sonra herkes için müsavi olarak tespit edilen 80 gram her ay bu miktarlara ilâve olunacaktır.

Finlandiyada yeniden madenler bulundu

Helsinki 27 (a.a.) — Setaf Stefani: Nazırlar Meclisi, Ostro Botina mıntakasında ahiren keşfedilen yeni madenlerin tetkik ve işletilmesine karar vermiştir.

Bu madenlerde mühim miktarda nikel, bakır, demir, kokalt ve hattâ mühim maden kömürü damarları bulunmaktadır.

Hatayda yapılan Mehmedcik günü

Memleketin diğer yerlerinde de kışlık hediye teberruları devam ediyor

Ankara 27 (a.a.) — Askerlerimize yapılan kışlık hediye teberruları etrafında aldığımız telgraflar, dün Hatayda yapılan Mehmedcik günü münasebetile Kırıkhan kazası halkı aynen verdikleri yünlü ve pamuklu eşyalardan maada gene hediye tedariki maksadile iki bin lira teberruda bulunmuştur.

Çoruhun Ardanuç nahiyesi halkı askerlerimize kışlık hediye olarak şimdiye kadar 1689 parça, Merzifon halkı da ilk parti olarak 1726 parça muhtelif eşya vermişlerdir. Şarkî Karahisarın bugüne kadar verdiği eşya miktarı 5363 parçayı bulmuştur. Kayseri halkı da dün Kızılaya altıncı parti olarak 1070 çift yün çorab ile 209 kazak, 379 çift yün eldiven, 125 parça muhtelif eşya vermişlerdir.

Kayseri Sümer bez fabrikası memur ve işçileri de askerlerimiz için Kızılaya 2800 pamuklu tevdi eylemişlerdir.

Ömerköy nahiyesi halkı 997, Susurlu halkı 2671, Kızılhisar halkı 850, Söğüd halkı 2.554, Lüleburgaz halkı 1.718, İskilib halkı 954 parça eşya teberruunda bulunmuşlardır.

İtalyada harb gayreti çiftçiye düşmüş!

Roma 27 (a.a.) — Stefani:

Faşist çiftçiler konfederasyonu reisi millî müşaviri Müzarini, radyo ile çiftçilere hitaben irad ettiği bir nutukta, işe sahasında en büyük ve kat'î yardımın ziraate teveccüh ettiğini, bu yüzden ziraatin istihsal ölçüsünü azamî dereceye inkişaf ve teksif etmek vazifesi ile mükellef bulunduğunu, bundan başka en yüksek fedakârlığa katlanarak milletçe sarfedilen askerî gayrete yardım için bu işi en yüksek bir içtimaî vazife şeklinde telâkki etmesini beyan eylemiştir.

Kanadadan Nevyorka kaçan Alman esiri!

Nevyork 27 (a.a.) «Havas» — Kanadadan kaçan bir Alman tayyare subayı, Nevyorktaki Alman konsolosluğuna gelmeğe muvaffak olmuştur. Bu subay, şimdiye kadar 14 düşman tayyaresi düşürmüş bulunan 26 yaşında Baron Franz von Werra'dır.

Diğer taraftan, Colombus gemisinin Angel - Island'da enterne edilen 400 kişilik Alman mürettebatı, yeni Meksika eyaletinde dağlık arazide kurulan muhacir kampına hareket etmiştir. Bu kamp, vatanlarına dönemiyen fakat esir de telâkki edilemiyen yabancılar için teşkil edilmiş ilk kamptır.

Murakabe teşkilâtında tayinler

Ankara 27 (Telefonla) — Ticaret Vekâleti murakabe teşkilâtında istihdam olunacak memurlar için açılan imtihanda muvaffak olanların tayinleri peydepey yapılıyor. Şimdiye kadar tayin edilmiş olanlar İstanbulda Fiat Murakabe müfettişlerinin nezareti altında çalışarak staj göreceklerdir. Bunlar stajlarını ikmal ettikçe diğer vilâyetlere fiat murakabe kontrolörü olarak tayin edileceklerdir.

Ankarada Basın suaresi

Ankara 27 (Telefonla) — Büyük Basın suaresi 8 şubatta Ankara Palas salonlarında verilecektir. Suarenin senenin en iyi gecesini teşkil etmesi için büyük hazırlıklar yapılmaktadır.

TÜRKOLOJİ BAHİSLERİ

Tung - Dekien nazariyesi

Yazan:

İsmail Hami Danişmend

Bundan evvel sıra ile gözden geçirdiğimiz (Dr. Legendre) ve (Henri Mathieu) nazariyeleri Avrupa ilminin klâsik telâkkilerine tamamile mugayir esaslara istinad ediyordu: «Legendre nazariyesi» Çin medeniyetinin beyaz ırka mensub olan eski Türkler tarafından kurulduğunu ve sarı ırkın beyazlarla siyahlardan mütevellid melez bir ırk olduğunu ileri sürüyor, «Henri Mathieu nazariyesi» de kumral tipli Türk ırkına menşe olarak cenubî Mezopotamya esasını tespit ettikten sonra bu büyük ırkı Milâddan üç bin yıl evvel garbdan şarka doğru bir muhaceret yaparak Orta-Asyaya sonradan yerleşmiş gösteriyordu (1). Türkoloji sahasındaki umumî telâkkiler içinde hususî ve şahsî birer faraziye teşkil eden bu iki nazariyenin her ikisinde de klâsik ilmin teyid ettiği çok mühim ve çok kuvvetli esaslar bulunduğu halde, bunların her ikisi de o umumi telâkkilerin haricinde kaldı. Bununla beraber, klâsik ilmin meydana çıkardığı yeni esaslar da Türk ırkının medeniyet tarihindeki şerefli ve azametli rolünü meydana çıkaracak neticeler vermekten hâli değildi. Bu vaziyetin en bariz tecellilerinden birini 20 ağustos 1922 tarihinde «Rio de Janeiro» da toplanan «Beynelmilel yirminci Amerikanistler kongresi» nde Çin delegesi (Tung-Dekien) in okuduğu tebliğde gösterebiliriz: Yeni Çinin bu kıymetli âlimi, «De l'origine des Américains précolombiens» isimile fransızca yazdığı bu mühim tebliğinin 12 - 13 üncü sahifelerinde eski dünyanın muhtelif taraflarına Orta-Asyanın ilk medeniyetini nakletmiş bir ana ırk esasına aid nazariyesini şöyle anlatır:

«Jeoloji tetkikatından çıkan neticeye göre, yeryüzünde insanın zuhurundan evvelki devirlerde (Thétys) isminde bir iç deniz Siberyanın (İrkutsk) kavsini Himalâya tepelerinden, Asyanın şimal topraklarını cenub topraklarından, yani şimaldeki (Angora) kıt'asını cenubdaki (Condwana) kıt'asından ayırırdı. Bu iç deniz, Atlas Okyanusunu Akdeniz vasıtasile Asyanın cenubu şarkisine isal ederdi. Zaman geçtikçe, bilhassa üçüncü devrin (tertiaire'in) ortalarına doğru bu muazzam su kütlesi bir takım parçalara ayrıldı; bunun üzerine şimalde ve cenubda bulunan o iki kara parçası birleşip Asya kıt'asını teşkil etti ve bu kıt'a dahi şimal tarafından çökerek Siberya ovasını ve cenub tarafında da Hind Okyanusunu vücude getirdi. Bununla beraber, Asyanın ortasında gene büyük bir iç deniz kaldı ve bu deniz gittikçe bir takım küçük denizlerle göllere tahavvül etti: Bu denizlerle göller, artık Okyanusla hiç bir ittisalleri kalmadığından dolayı kurumaya başladı ve bu suretle eski zamanların o büyük su sathi nihayet çorak bir çöl halini aldı. İşte bu tedricî kuruma hâdisesile mütenasiben bazı akvamın göç hareketleri de vukua geldi ve netice itibarile eski medeniyet devirlerinin yerine bir takım barbarlık devirleri kaim oldu. «Babilonya, Mısır, Çin ve Hind medeniyetlerine tayin edilen tarihlerden çok zaman evvel, insanlar Maveray-i Hazer vahalarında ve meselâ Aşkabâd civarındaki (Anau) taraflarında yaşayorlardı. Bunlar daha o zamandan itibaren şehirlerde oturuyor, buğday ve arpa ekiyor ve kendilerine faydalı olabilecek hayvanları ehlileştirip terbiye etmeğe çalışıyorlardı. O mıntakada suların çekilmesi yüzünden bu medeniyet ortadan kayboldu ve bu vaziyetin sebebile verdiği muharebeler belki de Babilonya, Mısır, Çin ve Hind medeniyetlerine menşe teşkil etti...»

(Tung-Dekien) in bu izahındaki esasları şu üç noktaya ayırabiliriz:

1 — Asya kıt'ası, (Angora) ve (Condwana) isminde iki kıt'anın birleşmesinden hasıl olmuştur;

2 — Bu iki kıt'ayı birbirinden ayıran eski (Thétys) denizinin suları çekilmiş ve bu yüzden muhaceretler olmuştur;

3 — Garbda Babilonya (yani Sümer) ve şarkta Çin medeniyetlerile diğer bir takım eski medeniyetler işte bu göç hareketlerinin muhtelif istikametlere naklettiği eski (Anau) kültürünün neticeleridir.

Çinli âlimin bahsettiği (Anau) mevkii, «Oxus = Cihun = Amuderya» nehrinin öte yakasında, Arabların «Mavera-ün-nehr» dedikleri ölkede ve «Pamir» yaylasının şimalinde, yani şimdiki Rus Türkistanının «Aşkabâd» ve «Merv» şehirleri arasında bulunan «Kopet» dağının şimal mailesine tesadüf eden eteğindedir (2).

Meşhur (Pumpelly) heyetinin 1903 - 1904 tarihlerinde işte bu noktada bulduğu iki kurganda yaptığı hafriyat ilim alemini yeni bir ziya ile aydınlatan çok mühim neticeler vermiştir: Şimaldeki birinci kurganda çıkan eserler tarihten evvelki devirlere ve cenubdaki ikinci kurganda çıkanlar da tarih devrinin başlangıcına aiddir. Birinci kurgan medeniyetinde at vesair hayvanların ehlileştirildiğine, taş ve bakır aletler kullanıldığına ve üzerleri hendesi şekillerle süslü çanaklar yapıldığına delâlet eden eserler vardır. (Pumpelly) bu eserlerin Milâddan 5000 - 8000 sene evvellerine aid olduklarını tahmin etmişse de, (Dr. G. Contenau) çanakçılık üslûbunun Elâm ve Sümer eserlerile olan münasebetine istinaden, hepsinin aynı devre, yani tarihten evveiki zamanların sonu ile tarih devrinin başlangıcına aid olduğundan bahsetmektedir (3).

(Tung-Dekien) yukarıda gördüğümüz nazariyesini tespit ederken, bir taraftan eski Çin vesikalarile yeni jeoloji tetkiklerine ve bir taraftan da Türkistan hafriyatının işte bu mühim neticelerine istinad etmektedir. Çok kuvvetli esaslara dayanan bu mühim nazariyeye göre gerek Çin medeniyetini, gerek «Kalde» yani Sümer medeniyetini Türkistandan gelen muhacirler kurmuş demektir: (Tung-Dekien) in ayni zamanda hem (Dr. Legendre) nazariyesini, hem (Henri Mathieu) yü teyid eden esasları işte bunlardır. Yalnız Çinli âlimin nazariyesinde bizim için bilhassa dikkat edilecek çok mühim bir nokta vardır: Avrupa ilminin klâsik telâkkilerile taassublarına büyük bir itina ile hürmet ve riayet eden bu ihtiyatlı adam, nazariyesinin hiç bir yerinde «Türk» ismini ağzına bile almamıştır! Çünkü onun gözünü yıldıran klâsik telâkkiye göre Türkler Türkistana muahhar devirlerde gelmişlerdir. Halbuki son tetkiklerin verdiği neticeler bu hükmün yanlış olduğunu meydana çıkarmaktadır; bilhassa antropolojik deliller çok mühimdir: Meselâ «Edimbourg» Üniversitesi profesörlerinden (Gordon Childe) in «L'Orient préhistorique »ismile ingilizceden fransızcaya tercüme edilen eserinin muhtelif yerlerinde tespit ettiği gibi (4), arkeologların Mısırda, Sümerde ve Hindistanın «İndus = Sind» havzasında müntesir bulundukları Orta Asya tipi, «brakisefal» bir Alp tipidir. Çin membalarında Türk menşeinin Aral ve Hazar havzalarına musadif gösterilmesi ve bilhassa «Divanü Lûgat-it-Türk» te Türkistanın en eski ahalisi Türk olduğunu gösterecek deliller bulunması da bunu teyid etmektedir. Zaten «Anau» çanakçılığında tespit edilen tezyinat üslûbu bir taraftan Sümer üslûbunu andırmakla beraber, bir taraftan da eski Türk ve şimdiki Türkmen tezyinatile de karabet göstermektedir.

Sümer dilile Hind - Avrupa dillerini mukayese için mühim bir eser yazmış olan Fransız âlimi (C. Autran), umumiyetle Orta - Asyayı esas ittihaz ederek «Ural - Altay» mıntakasını muazzam bir «brakisefal» stokuna menşe gösterir (5): Bu brakisefal «Home alpinus» grupu «Néolithique = Cilâlı taş», devrinde garba ve cenuba doğru büyük göç hareketleri yapmıştır; Rusya üzerinden Avrupaya «Cilâlı taş», «Bakır», «Tunc» ve «Demir» medeniyetlerini götürüp eski Avrupanın kumral «Homo nordicus» ve esmer «Homo mediterraneus» denilen dolikosefal ahalisini «Yontma taş» devrinden kurtaranlar, işte bu «brakisefal Altaylılar» dır. Hattâ (Autran) ın kanaatince bu devir medeniyet tarihinde bir «şafak» mahiyetindedir. Avrupanın o iptidaî dolikosefallerine hayvancılık, çiftçilik, çanakçılık, dokumacılık ve inşaat san'atlarını öğretenler işte bunlardır. (Dr. G. Contenau) da bu büyük göç hareketinin tıpkı bir «yelpaze» şeklini alarak muhtelif istikametlere dağılıp Elâm, Sümer, Anadolu vesaireye yayıldığından bahsetmektedir. Yalnız bu yelpaze şeklinin merkezinde ihtilâf vardır: (Childe), (Contenau), (Marcellin Boule) ve (Autran) gibi âlimler umumiyetle Orta - Asyayı esas ittihaz ettikleri halde, (Tung - Dekien) bilhassa «Türkistan» esasına taraftardır; bununla beraber, (A. Moret) ve (G. Davy) gibi bazı Avrupa âlimleri de bu Çinlinin nazariyesini teyid etmektedir: Meselâ bu iki müellifin «Des clans aux empires» isimindeki müşterek eserinde mesele şöyle izah edilir (6):

«Akla en yakın nazariyeye göre bunlar Türkistandan gelmişlerdir: Pumpelly heyeti (Merv civarında) yeraltından bunların medeniyetlerini tesciye eden hususiyetleri haiz bir takım çanaklarla küçük heykeller çıkarmıştır. Turan yaylalarının gittikçe kuruması yüzünden göç etmeğe mecbur olan bu kabilelerin garb taraflarında sulak ve mümbit bir toprak aradıkları anlaşılmaktadır. Bunlar İrandan geçtikten sonra Mezopotamyaya hâkim olan yaylalara varmışlardır.»

Orta - Asyadan kalkıp «tıpkı bir yelpaze gibi» etrafa dağılarak ilk medeniyet esaslarını bir taraftan Çine, bir taraftan Mezopotamyaya ve daha garba götüren ve bilhassa «Sümer» ismindeki kültür ve medeniyet istasyonunda Türk dilinin en eski şeklini de ırkî hüviyetine delil olarak bırakan bu medenî kavmin antropolojik tipi «brakisefal Alp» tipi, menşei Türkistan yahud Altay ve başlıca hususiyetleri madencilik ve hayvancılık olarak tespit edildiği halde, bu tespiti yapan Avrupa ilminin «Türk» kelimesini hâlâ telâffuz edememesi, zavallı (Tung - Dekien) in de ayni sükûtu irtikâb etmesine sebeb olmakla beraber, ortaya attığı nazariye, o kelimeyi telâffuz etmek cesaretini göstermiş bir iki Avrupa müellifini teyid etmekten de hâli kılmış değildir.

İsmail Hami DANİŞMEND

(1) Bu iki nazariyeye aid etüdler «Cumhuriyet» in 14 ve 22 ikincikânun 1941 nüshalarındadır.

(2) Dr. G. Contenau, «Manuel d'Archéologie orientale», 1927 Paris tab'ı, c. 1. s. 115 ve 416 - 517.

(3) Ayni eser, s. 419.

(4) 1935 Paris tab'ı, s. 121, 167 ve 192.

(5) «Sumérien et İndo - européen», 1925 Paris tab'ı, s. 140.

(6) 1923 Paris tab'ı, s. 233.

İspanyada tuğyan

Bütün İspanyada başlayan feyezanlar vahim tahribat yaptı

Madrid 27 (a.a.) — Stefani: Havalar fena gitmeğe devam etmektedir. Tortosa ile Aragon arasında münakalât durmuştur. Badajoz'da bir köprü yıkılmış ve iki ev harab olmuştur. Talavera-de-la-Reina'da Romalılar zamanından kalma bir köprünün kemeri yıkılmıştır. Valans'ın kırları sular altındadır. Tage nehrinin seviyesi yükselmeğe devam etmektedir. Sular Reina köprüsünü aşmıştır. Ziraî mahsulât harab olmuştur. Koyunlar ve keçilerden zayiat vardır.

Hindiçinî - Siyam harbi duruyor

Takio 27 (a.a.) — Domei ajansının bildirdiğine göre, Vichy ve Bangkok hükûmetleri Hindiçinî - Tayland hudud ihtilâfında Japon tavassutunu kabul etmiş olduğundan, Fransız Hindiçinisile Tayland arasında müşareke görüşmeleri 29 kânunusanide başlayacaktır.

Bu da nereden çıktı?

Amerikaya Filipin adalarının ilhakı teklif edilmiş !

Nevyork 27 (a.a.) — Tass:

Associated Press ajansına göre Amerikan Hariciye Nazırı Cordell Hull, Kübanın Amerika Birleşik devletlerine ilhakı teklifinin Beyaz Sarayın ve Hariciye Nezaretinin malûmatı ve muvafakati olmaksızın âyan azasından Smothers tarafından yapıldığını bildirmiştir.

Küba maslahatgâzarı Baron tarafından neşredilen bir tebliğde Küba milletinin istiklâlinden vazgeçmek niyetinde olmadığı bildirilmektedir.

Nevyork Times gazetesine göre Küba matbuatı Smothers'in ileri sürdüğü teklifin gülünç ve Kübanın millî şerefine halel getirecek mahiyette olduğuna dair neşriyatta bulunmaktadır.

Amerikada 18,500 paraşütçü!.

Vasington 27 (a.a.) — Havas:

Ordu, yeni teşkil edilen hava piyadesinin paraşütçü teşekkülleri için 18.500 gönüllü taleb etmiştir.

Hadiseler Arasında FELEK

Yer !

Bu, yemekten gelen muzari değildir. Mahal manasına olan «yer» dir. Tramvayda gidiyoruz. Oturacak yer yok; duracak yer pek az. Bir ihtiyar yolcu geldi. Oturaklardakiler içinde bir delikanlı var. Hani ayakta durmakla bir şey kaybetmek şöyle dursun idman etmiş olacak. Gördüğü herhangi muvazenesizliğe müdahale merakında olanlardan birisi delikanlıya dedi ki:

— Siz gencsiniz! Şu ihtiyara yerinizi verseniz ne olur?

Kızdı beriki. Kaşlarını kaldırdı, yan yan bakarak:

— Hayatta ihtiyarla gencin ne farkı var? cevabını verdi.

Hasbi yer müvezzii biraz bozularak:

— Ne olur yahu! İnsaniyet namına bir şey. Bunda kızacak ne var?

Dedikten sonra etrafına bakarak pes perdeden:

— Hey gidi zamane çocukları! diye bir de teessüf savurdu.

Kendisine aid bir bahiste birbirine kızmış iki yolcuya baktıktan sonra yorgun ihtiyar, gence hitaben gülümseyerek dedi ki:

— Oğlum! Hayatta biz yerlerimizi size bırakıyoruz. Eğer bırakmazsak «genclere yer veriniz!» diye bar bar bağırıyorsunuz. Siz de bari bize tramvaylardaki yerinizi verin de ödeşelim!

Genc bozuldu ve bir müddet pencereden dışarı baktıktan, yanak adalelerini oynattıktan sonra Soğukçeşmede indi.

***

Kayyumu mimberin altında günahkâr vaziyette yakalayınca:

— Tuuu! Allah belâmı versin! Zındık herif! Bu ne edebsizlik!.. diye bağıran imama, kayyumun verdiği cevabı bilirsiniz:

— Edebsizlik değil efendi, yersizlik. Cenabı Hak kimseyi yersiz etmesin. Yerin ibadette de, kabahatte de, seyahatte de, siyasette de kıymeti büyüktür. «Bir yerdeki yok nağmeni takdir edecek gûş» «Tazyi'i nefes eyleme tebdili makam etti»

Diyen şairin de derdi «yer» meselesidir. Çünkü insan da marul gibidir. Yerini sevmezse gelişmez.

Bu, daima böyle olmuştur ve olacaktır. Trende yer arar, vapurda yer arar, tramvayda yer ararsınız. Ve dikkat ederseniz bütün cihan yer aramakla meşguldür.

Bugünkü mücadelenin esası hep «yer» meselesi değil mi?

Ama adına kimi «hayat sahası» kimi «müstemleke» kimi sümürge der. Hepsinin vardığı nokta birdir: Yer.

[Bu sümürge lâfını bile bile böyle yazdım. Yazı ve coğrafya diline müstemleke mukabili olarak yeni giren bu kelimeyi sömürge diye kullanıyorlar ama bunun kökü olan mastar sümürmek olduğuna göre bundan yapılacak ismin cevherindeki «sesli» leri değiştirmeye imkân yok. Onun için (alâ Vâ-Nû) sömürge demeli, buna sümürge demeli!]

Vatandaşa, hemşeriye «yerli» diye verdiğimiz kıymet bir «yer» i oluşundandır.

«Yer» dünyada, ahirette de, hayalde, hatırda da daima kıymetlidir.

— Sen onu iyice aklına yerleştir! Dediğiniz zaman farkına varmadan «yer» e kıymet verirsiniz.

Bir Ermeni dostunuza:

— Falanca nereye gitti? diye sorarsanız:

— Yere gitti! der. Siz olsanız:

— Bir yere gitti derdiniz. Aradaki fark sizin «yer» i nekre olarak kullanmanız, Ermeni dostunuzun da ona adeta bir «alem» kıymeti vererek mutlak ifade etmesidir.

Yerelması, elmanın yere düşmüşü değil, toprak içinde yetişen bir sebzenin adıdır.

Biz patates deriz, Fransızlar pomnes de terre yani (yerelması) derler. O da ayrı bir davadır. Bizimki mi yerelmasi, Fransızlarmki mi?

Şairlerin içinde «yer» in kıymetini takdir edenler de vardır; etmiyenler de:

«Yere düşmekle cevher sâkıt olmaz
kadrü kıymetten»

Mısraındaki «yer» in aşağılık manasına geldiği şüphesizdir.

Ne adamın yersizine, ne sözün yersizine itibar vardır.

Yer, her zaman yerinde bir mana ifade etmez.

Nitekim: Ne Yerebatanda yere batarlar, ne Umuryerinde umuru hususata bakarlar.

«Yer» hayata bizi bağlayan hemen hemen yegâne bağdır.

Allah kimseyi yersiz yurdsuz bırakmasın!

B. FELEK

Velhasıl

Halka doğru

İstanbul tramvaylarında tek bilet olacakmış. Keşke tek mevki de olsaydı.

Rivayete bakılırsa, Tramvay idaresi bu tek bilete ikincilerde beş, birincilerde yedi kuruş almak isteyormuş.

Nispetsiz ve adaletsiz para.

En basit hesab kaidesi şimdi alınan kısa ve uzun mesafe biletlerinin vasatisini almayı emreder. O zaman da:

İkincide: 3,25 + 5,50 = 8,75

Birincide: 5,75 + 7,75 = 13,50

Yekûnlarının yarısı olarak 4 kuruş on beş para ve 6 kuruş otuz para kabul edilmek lâzım gelir.

Para bozmak, hesab yapmak külfetinden kurtulmak için de ikincide 4, birincide 7 kuruş alınırsa daha adilâne olur.

Bütün bu meselelerde düşüneceğimiz taraf halka doğru yani ikinci arabaların biletlerini ucuzlatmaktır. Bir halk müessesesi olan Belediye için başka türlü düşünmek aykırı bir şeydir.

« CUMHURİYET » İN EDEBÎ ROMANI : 42

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

— Bırak beni, diye mırıldandım, canımı acıtıyorsun. Deli gibi üzerime hücum etmeye lüzum yok. Sana izahat vereceğimi söyledim.

Parmakları gevşedi. Birkaç adım uzaklaştı. Dikkatle yüzüme baktı:

— Dli gibi öyle mi! diye mırıldandı, deli gibi! Seni saatlerce beklediğim, seni sevdiğim, sensiz yapamıyarak buralara koşup geldiğim için öyle mi? Azize, bana böyle söylemekle fena yapıyorsun! Hakarete müstehammil olmadığımı, hele kendimle oynatacak bir adam olmadığımı çok iyi bilirsin: Beni o kadar beklettiğin yetmiyormuş gibi, buraya geliyorum, ziyaretimden memnun olmadığımı saklamıyarak asabî, hırçın bir tavırla karşılıyorsun. Bir ayıb saklar gibi mevcudiyetimi evden saklamaya kalkıyor, sesimi alçaltmam için kapıları işaret ediyorsun. Azize, Azize...

Sesini inadına yükselterek, söylediği bu sözler, bende büyük bir hiddet uyandırdı. Zaten ekseri münakaşalarımız böyle birdenbire alevlenir, fakat çabuk sönerdi. Bu ufaktefek çarpışmalardan sonra daima birbirimize daha yakınlaştığımızı hissederdik. O iyi, dürüst varlığı içinde, coşkun sevgisine rağmen haşin, kıskanç, hiddetlendiği zaman mantık tanımıyan, ateş gibi etrafını yakan bir adamdı. Ben de onun kadar asabî, sinirlerile hareket eden, üstelik hiç de muti, uysal olmıyan bir yaradılışta idim. İkimizin karakterlerimizdeki bu benzeyiş, belki birbirimize bu kadar düşkünlüğümüzün başlıca sebeblerinden biriydi. Fakat gene bu benzeyiştir ki, pek seyrek bile olsa, işte bizi birbirimize karşı böyle isyana sevkediyordu. Fakat bu sefer o çok haksızdı. Ve ben derhal kendisini bekletişimin sebebini söyleyerek gülüp geçecek kadar sakin vaziyette değildim. Gene de kabil olduğu kadar sükûnetimi muhafazaya gayret ederek öfkeli fakat ricakâr bir tavırla:

— Sus rica ederim, dedim, manasız konuşma. Hele böyle bağırmaya hiç lüzum yok. Hizmetçilerin her şeyi duyup anlamasını mı isteyorsun? Hem de yukarıda hasta var.

Öfkemi kamçılayan bir tebessümle:

— İyi bahane, dedi, demek hastan var, demek onun için gelemedin!

İnanmıyan, eğlenen bir tavırla soruyordu. Vücudüm yay gibi gerildi. Kaşlarım çatıldı:

— Benimle eğlenilmesi hoşuma gitmez, dedim.

— Beni çocuk yerine koyan, saatlerce bekletip gelmiyen bir kadının kaprislerine, üstelik hakaretlerine tahammül etmek de benim hoşuma gitmez.

— Asıl bana hakaret eden sensin. Hem de pek fena bir şekilde, Rıza. Fakat sözlerinin tahammülümü, sabrımı aşmakta olduğunu düşün. Seninki adeta vahşilik. Ne buhranlı bir gün geçirdiğimi...

Sözümü tamamlamaya vakit bırakmadan:

— Yetişir! diye bağırdı. Beni bekletip gelmedin; karşında görünce sinirlendin. Kâfi. Artık izahat verip avutmaya lüzum yok. Gidiyorum.

Kapıya doğru yürüdü. Olduğum yerde titreyor, bütün kanım çekilmiş gibi, üşüyordum. Fakat çağırmamaya, geri çevirmek için arkasından koşmamıya kat'î karar vermiştim.

Kapının önünde, eli topuzda, bir an durdu. Sonra birdenbire başını çevirdi. Yüzü bembeyazdı. Gözlerimiz birbirini buldu. Bu, kısa bir bakışma oldu. Sonra onun tekrar bana doğru koştuğunu: «Azize!» diye bağırdığını gördüm. Ve kendimi kollarının arasında buldum.

Gözlerimden yaşlar boşandı; serin serin yüzümü yıkayan ve beni hamur gibi yumuşatıp teskin eden gözyaşları...

Şunu da söyleyeyim ki, hiddetlerini, öfkelerini, acılarını gözyaşlarile ifade eden, sık sık ağlay

Askerî musahabe

İngiltereyi denizaltı harbile yenmek mümkün mü?

Harbin başından 1941 senesine kadar İngiltere, mevcud ticaret tonajının yalnız yüzde üçünü kaybettiğine ve denizaltı tehlikesine karşı her türlü tedbiri aldığına göre, hayır!..

Yazan: Abidin Daver

Geçen Büyük Harbde olduğu gibi, bu harbde de, İngilterenin zaferini deniz hakimiyeti temin edecektir. Fakat bu neticeye varabilmek için, İngiliz ticaret filosunun da uhdesine düşen ağır vazifeyi yapabilecek kudreti haiz olması ve bunu harbin sonuna kadar muhafaza ve idame etmesi şarttır. Bu bakımdan İngiliz deniz ticaret filosu, zaferin en mühim amillerinden biridir.

Bu filoya düşen çok ağır vazifeyi kısaca «İngilterenin ve müttefiklerinin deniz nakliyatını temin etmek» diye tarif ve hulâsa edebiliriz.. Filvaki, İngilterenin mukavemet merkezi olan Büyük Britanya adaları, ancak İngiliz İmparatorluğundan ve dünyanın dört köşesinden gelecek maddelerle hayatını ve harbi idame edebildiği için, İngiliz harb filosunun denize hâkim olması kâfi değildir; ticaret filosunun da bu hakimiyeti istisnar etmesi şarttır. İngiliz ticaret filosunun vazifesi, işte donanmanın temin ettiği deniz hakimiyetinden istifade ederek.

1 — İngilterenin muhtac olduğu erzakı, ham maddeleri, harb malzemesini Büyük Britanya adalarına taşımak,

2 — Muhtelif cephelere götürülüp getirilecek kıt'aları ve malzemeyi nakletmek,

3 — İngilterenin ihracat eşyasını bitaraf ve müttefik memleketlere götürmektir.

Bunlar da, ancak mevcud tonajın muhafazası ve seyrüseferin mükemmel bir surette tanzimile kabildir. Bazı kara devletleri için, deniz hakimiyeti, daha ziyade, sevkülceyş ve iktısad bakımından lüzumlu olduğu halde, İngiltere, adalardan mürekkeb bir ülke olduğundan, aç kalmamak için de, denize hakimiyetine muhtacdır. Meselâ, Almanya, denizlere hâkim olmadan bir buçuk senedir harbedebildiği halde, İngiltere, bu hakimiyeti kaybettiği takdirde, harbi altı aydan fazla uzatamaz. Demek ki deniz hakimiyeti ve bu hakimiyetten istifade, İngiltere için hayati bir ehemmiyeti haizdir. Bunu bilen Almanya geçen harbde, evvelâ, büyük bir donanma inşa ederek, sonra da şiddetli deniz harbi yaparak İngiltereyi deniz cephesinden vurmak istemiş; fakat muvaffak olamamıştı.

***

Bu harbde de, Almanya ile İtalya, denizüstü donanmasile bu işi başaramıyacaklarını anladıklarından İngiltereyi denizin üstünden ziyade havadan ve denizin içinden vurmağa çalıştılar, hâlâ da çalışıyorlar. Bu gayeye varmak için şu silâhları kullanıyorlar:

1 — Miknatıslı miknatıssız mayinler,
2 — Korsan gemileri,
3 — Denizaltı gemileri,
4 — Tayyareler.

Bu dört silâh ve vasıtadan birincisi kör ve hareketsizdir. İngilizlerin aldıkları tedbirler ve keşfettikleri vasıtalarla çok zararsız bir hale getirilmişlerdir.

İkincisi, asla devamlı ve müessir değildir. Bu defa, geçen harbdekinden çok daha zayıf ve verimsizdir.

Üçüncüsü ile dördüncüsü, üç buuddan istifade ettikleri için, en verimli silâhlardır. Denizaltı gemisi, geçen harbde, 1917 şubatından itibaren en şiddetli bir şekilde kullanılmağa başladığı zaman, İngiltereyi, azkalsın, mağlûb edecekti; fakat, sonra, tedricen tesiri azaldı ve Amerikayı harbe soktuğu için, Almanyanın mağlûbiyetine zemin hazırladı.

Bu harbin başlangıcında Alman denizaltı filotillâsı zayıftı. İngiliz - Fransız deniz ve hava orduları da büyük kuvvetler seferber ederek denizaltı tehlikesini muvaffakiyetle önlediler. Fakat 1940 nisanından itibaren iş değişti. Evvelâ Almanlar, hem denizaltı gemilerini çoğalttılar, hem de Norveçin şimal burnundan İspanya hududuna kadar, kıtanın bütün garb sahillerini işgal ederek epey ve müteaddid denizaltı üsleri ele geçirdiler. Bu arada, Fransa aradan çekildiği ve karşı tarafa İtalya da iltihak ettiği için, İngiliz donanması, sonsuz deniz yollarını iyi kontrol edememeğe başladı. Sahillerden kalkan bombardıman tayyareleri de, İngiliz ticaret filosuna ve İngiltere hizmetindeki vapurlara taarruz etmeğe başladılar. Akdenizdeki harb vaziyeti yüzünden, Ümidburnundan dolaşmak mecburiyeti de seferleri çok uzattı. Böylece, İngiliz ticaret filosu hem fazla zayiat veriyor, hem denizde fazla kalıyordu. Vaziyet endişeyi mucib olmağa başladı.

Bir taraftan İngiliz ve dominyon tersaneleri yeni harb gemileri ve ticaret vapurları yaparken diğer taraftan, Amerika da 50 muhrib verdi. Ayni zamanda, Norveç, Danimarka, Holanda, Belçika, Fransa ve Yunan vapurlarının mühim bir kısmile Amerikadan ve diğer bitaraflardan ticaret gemileri tedarik etti.

Beş hafta evveline gelinciye kadar artan ticaret vapurları zayiatı, beş haftadanberi, vasati zayiat yekûnlarının asgarisi haline geldi. Meselâ birinciteşrinde, haftada vasati 85,000 tonu bulan zayiat yeni senenin ilk haftasında 14,687 tona indi. Bu miktar, son sekiz ay zarfındaki gemi zayiatının en hafifidir.

***

İngiliz ticaret filosu, 1939 yılında harb başlarken 18 milyon tondu; İngiliz dominyonlarının ticaret gemileri de 3.227.000 ton tutuyordu. Böylece İngilizlerin elinde 21 milyon tondan fazla gemi vardı. Harble beraber, bir buçuk milyon tonluk yeni inşaata başlanmıştı. Almanya ve İtalyanın tecavüzüne uğrayan devletlerin elinde de şu kadar gemi vardı:

Norveç:	4,835,000 ton
Holanda:	2,973,000 »
Fransa:	2,953,000 »
Danimarka:	1,177,000 »
Yunanistan:	1,780,000 »
Belçika:	408,000 »
Yekûn:	14,126,000 »

Bu 14 milyon tonluk geminin hepsi İngilterenin eline geçmemiştir. Bazıları, daha evvel batmış, bir kısmı bulundukları limanlarda Almanların eline düşmüş, bir kısmı da bitaraf limanlara iltica etmiştir. Bu muazzam tonajdan İngilterenin şimdi ne kadarını kullandığını bilemiyoruz. Yalnız, İngilterenin yeni gemiler, Almanlarla İtalyanlardan zaptedilen vapurlar ve İngilterenin müttefikleri safına giren devletlerin ticaret filolarından 2 milyon 300 bin tonluk ticaret vapurundan istifade ettiği hakkında, gözümüze bir rakam ilişti ki bu yekûnda Yunan vapurları yoktur. Norveç ve Holanda ticaret filolarının pek çoğu İngilterenin hizmetinde olduğuna ve İngilizler harbin başındanberi bir milyon tona yakın yeni gemi yaptıklarına göre, bu 2 milyon 200 bin ton, bize, doğru görünmüyor.

Almanlar, harbin başından birinciteşrin sonlarına kadar 4 milyondan fazla gemi batırdıklarını iddia ediyorlardı. Buna mukabil, İngilizler şu listeyi neşrettiler:

İngiliz zayiatı:	2,126,614 ton
Müttefik zayiatı:	563,365 »
Bitaraf zayiatı:	857,130 »
Umumî yekûn:	3,547,109 »

Bu tonajdan bitaraflar çıkarılırsa İngiltere ve müttefiklerinin zayiatı 2,689,979 tona iner. Almanların iddiasından yarıyarıya denilecek kadar noksandır. Almanların havadan attıkları veya denizin içinden fırlattıkları torpillerle batırdıkları vapurların ismini ve tonajını tayin etmelerine imkân yoktur. İsimlerin üstü boyanmıştır ve göz kararile de bir geminin hakiki tonajı kolayca tayin edilemez; hele muharebe şartları içinde. Bu itibarla mutlaka tahmini olan Alman rakamlarına değil; İngiliz hesablarına inanmak daha doğrudur. Meselâ geçenlerde İngilizler, bir haftalık zayiatın 41,076 ton olduğunu bildirdikleri halde Almanlar 82,452 tonluk gemi batırdıklarını söylediler. Tecrübe, bize Almanların çok mubalâğa ettiklerini göstermiştir ve yekûnun sonundaki 452 adedi sahihi de onların doğru söylemediklerine bir delildir. Çünkü batırdıkları meçhul gemilerin tonajını onlara varıncıya kadar bilmelerine imkân yoktur.

Geçenlerde çıkan resmî bir İngiliz haberine göre, İngiltere, harbin başındanberi 16 ay içinde mevcud tonajının yüzde üçünü kaybetmiştir ki bu tehlikeli bir yekûn teşkil etmez.

***

Şimdi meselenin ruhu, şu tedbirlerdedir:

1 — Denizaltılara karşı avcı botlarını ve muhriblerini çoğaltmak,

2 — Ticaret vapurları kafilelerini himaye eden refakat gemilerini artırmak, bunların büyüklerine avcı tayyareleri vermek,

3 — Gemileri, denizaltı gemilerine karşı olduğu gibi, mümkünse hava defi topile de teçhiz etmek,

4 — Almanyadaki denizaltı gemileri tezgâhlarını mütemadiyen bombalayarak yeni gemiler inşasını mümkün olduğu kadar önlemek,

5 — Kıt'a sahillerindeki denizaltı üslerini ve tayyare meydanlarını bombalamak,

6 — Zayiatı telâfi etmek için, sade ve inşası kolay vapurlar yapmak.

7 — Limanlara gelen vapurları boşaltma ve yükleme esnasında hava hücumlarından korumak.

Bunların hepsi yapılmaktadır. İngiliz tezgâhlarından başka, dominyonlarda, hatta Hindistanda dahi gemi tezgâhları kurulmuştur ve kurulmaktadır. Amerikanın yardımı da temin edilmiştir. Nitekim Amerika 107,000 tonluk 12 gemi daha satmıştır. Amerikanın sattığı gemiler 49 a baliğ olmuştur. Bütün alâmetler, İngilterenin bu defa, geçen harbde 1917 şubatından sonra takriben bir sene müddetle çektiği sıkıntıyı artık çekmiyeceğini göstermektedir.

ABİDİN DAVER

SPOR

Beden terbiyesi teşkilâtında yenilikler

Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü önümüzdeki faaliyet senesi için teşkilâtı bünyesinde bazı yenilikler derpiş etmektedir. Bu cümleden olarak sporcuların fenni ve spor hekimliği bakımından muayenesi için nüfusu en kesif üç şehirde (İstanbul, Ankara, İzmir) de muayene merkezleri açacaktır. Sıhhiye Vekâletinin muvafakatile tam teşkilâtlı hastanelerde açılması düşünülen bu merkezlerde beden terbiyesi hekimleri çalışacaktır. Bu merkezlerin cihazlanması için icab eden tahsisat da Genel Direktörlük bütçesine konmuştur.

Bundan başka spor mükellefiyetinin inkişafı bakımından gelecek sene 100 kadar muallim ve eğitmen yetiştirmek üzere kurslar açılacak, köylerin kendi halkından talebe alınacaktır. Bugün yalnız İstanbul ve Ankarada mevcud olan Vilâyetler Beden Terbiyesi Müdürlüklerinin adedi on ve eğer bütçe müsaid olursa on beşe çıkarılacaktır.

Atletizm federasyonu ikinci reisilği

Ankara Dil Fakültesi doçentlerinden maruf gülle şampiyonumuz İrfanı Beden Terbiyesi Atletizm Federasyonu ikinci reisliğine tayin edilmiştir. İrfan, Kembriçte tahsil etmiş ve İngiliz üniversitelerini Amerikada temsil ettiği sırada 15 metreden fazla gülle atarak İngiliz üniversiteleri gülle rekorunu kırmıştır.

İrfan müteaddid Balkan oyunlarında Türkiyeyi temsil eden milli takıma girmiş ve 935 de İstanbulda yapılan Balkan oyunlarında milli takım kaptanlığını yapmıştır.

Atatürk için

Ateşin kalemli edib İSMAİL HABİB'in güzel eseri

Fiat: 75 kuruş
Tevzi yeri: Cumhuriyet Matbaası

Bu akşam SÜMER sinemasında

AYRICA : TAYYARE İLE GELEN TÜRKÇE
YAKINŞARK HARB JURNALİ
Yerlerinizi evvelden aldırınız. Tel: 42851

Amerikayı yerinden oynatan... Bütün dünyayı neş'e ile sarsan
6 YENİ CAZ ŞARKISINI
Altın sesli
DİCK POWELL
Bu Perşembe akşamı LÂLE de söyliyecek
BAHRİYELİLER ŞARKISI
Engin denizlerde tehlikeye. zafere koşan sıcak kalblerde aşk ve ıstırab arayan kahramanların filmidir.

Bütün İstanbul takdir ve hayranlıkla çalkanıyor:

Türkiye cihana Türk san'atının yüzünü ağartan bir film yarattı

KAHVECİ GÜZELİ

Reji: MUHSİN ERTUĞRUL

YARIN

ALEMDAR ve MİLLÎ de

Başlıyor.

RADYO

Bu günkü program

28/1/941 SALI

8,00 Program	18,30 Konuşma
8,03 Haberler	18,45 Müzik
8,18 Müzik (Pl.)	19,00 Koro
8,45 Yemek listesi	19,30 Haberler
★	19,45 Fasıl heyeti
12,30 Program	20,15 Rad. Gazetesi
12,33 Şarkılar	20,45 Küme heyeti
12,50 Haberler	21,30 Konuşma
13,05 Müzik (Pl.)	21,45 Orkestra
13,20 Müzik (Pl.)	22,30 Haberler
★	22,45 Orkestra
18,00 Program	23,00 Caz (Pl.)
18,03 Caz (Pl.)	23,30 Kapanış.

Mes'ud bir evlenme

Emekli Albay Yusufun kızı, topçu Binbaşısı Muhiddin ve Binbaşı doktor Nüzhet Şahingürün hemşiereri İş Bankası şeflerinden Bn. Mükerremle inşaat müteahhidi Bay Şükrü İşdeğerin nikâhları bugün Eminönü evlenme dairesinde yapılmıştır. Tarafeyne saadetler dileriz.

Teşekkür

Sevgili validemiz Bayan Sabiha Atasov'un bizleri derin teessürlere garkeden ebedi ufulü dolayısile gerek bizzat cenaze merasiminde hazır bulunmak ve gerek telefon, telgraf ve mektubla teessürlerimize işitrak etmek suretile bizleri teselli lûtfunda bulunan akraba ve dostlarımıza ayrı ayrı teşekküre teessürümüz mâni olduğundan, bu hususa gazetenizin tercüman olmasını bütün ailem namına rica ederim.

Oğlu: Ticaret Vekâleti müfettişi
Reşid Akif Atasoy

***

Eşim Eminenin müptelâ olduğu Hemoroite ameliyatını Esnaf hastanesinde derin bir itina ile icra eden kıymetli operatör Halid Ziya Konuralpla değerli başhekim Hikmet Aladağa, Dr. Tahsin Akçay, Dr. Galib Onuldurana ve bütün doktorlara bu vesile ile cemiyetlerimize, hastane müdürü Osman Günsaya, idare memuru Bayan Hikmet Baybarsa, bilûmum hemşirelere açık teşekkürlerimi sunmayı borc bilirim.

Eşi: Rıdvan Diker

***

Pek genc yaşında hayata veda eden askeri dişçi mektebi talebelerinden Celâl Hekimoğlunun cenazesinde bulunan hocalarına, arkadaşlarına, Anadolu spor kulübü mensublarına, Darüşşafakalı arkadaşlarına candan teşekkürlerimizi bildiririz.

Ailesi namına
Suphi Hekimoğlu

Mevlid

Yüksek tayyare mühendisi merhum Rıdvan Göksel'in istirahati ruhu için şubatın birinci cumartesi günü saat 13 te Teşvikiye camiinde mevlid okutturulacaktır. Kendisini sevenlerin ve bu sevaba iştirak etmek istiyenlerin teşrifleri mercudur.

ŞEHİR TİYATROSU

TEPEBAŞI DRAM KISMINDA
Bu akşam saat 20,30 da
EMİLİA GALOTTİ

***

BURHANEDDİN TEPSİ
Şehir Tiyatrosu Komedi kısmında
Bu akşam 8,30 da
BABA RAMİZ
(Père Lobenard)
Piyes 4 perde
Ayni program 6 şubat perşembe Kadıköyünde Süreyyada

İngiltere gençliğinin hayatına aid bir sayfa...
Gençler nasıl yaşıyorlar?.. Nasıl sevişiyorlar?...
Bir hayatın tarihçesi... Büyük bir aşkın romanı...
Bütün bunlar:
ROBERT DONAT ve GREER GARSON
tarafından fevkalâde bir tarzda yaratılan
ELVEDA GENCLİK
Genclik ve aşk filminde gözleriniz önünde canlanacaktır.
Bu perşembe akşamı SARAY sinemasında

940 sinemacılık âleminin en büyük zaferi — İstanbulu yerinden oynatacak heyecanlı bir mevzu — Tayyareleri düşüren, trenleri deviren, her tarafa ölüm ve dehsetler saçan, beşeriyeti yoketmeğe savaşan mitralyozlu ölüm ordusu «OKTOPUS ÇETELERİNE» meydan okuyan

ÖRÜMCEK ADAM

WARREN HULL «MANDRAKE» filminin kahramanı

Harikulâde maceraları, kanlı takibleri, akıllara hayret veren esrarengiz mücadelelerile 7 yaşından 70 yaşına kadar bütün kalbleri heyecandan titretecek, korkudan ürpertecek Columbia Film Şirketinin Basra tarikile Türkiyeye ilk gönderdiği

BEYNELMİLEL EN HEYECANLI SÜPER FİLMİ
YARIN MATİNELERDEN İTİBAREN
ALKAZAR Sinemasının
ŞEREF PROGRAMI OLACAKTIR.
Bu müstesna film için fiatlarda hiçbir zam yoktur.

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* — 74 — Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

— Terbiyesizliğimi af buyurun, dedim tamamen unutmuştum, fakat,,, hâdise o kadar ehemmiyetli ki, doktora baştan aşağı hikâye ettim...

Kadın gülümsedi:

— Özür dilemenize lüzum yok... Kocam, icab eden her şeyi yapacaktır... Onun sesindeki ihtizazları tanırım... Sizi bilhassa takdir ettiğini hissediyorum...

Kadının sesi, gitgide daha yumuşayordu:

— Üzülmeyin, diye ilâve etti, her şey düzelir.

Körler, atiyi tahmin eder, derler. Candan bir ümidle:

— İnşallah! dedim.

Eğildim, kadının elini öptüm. Başımı kaldırıp yüzüne baktığım zaman, çehresi beşerî bir sevgi ve sempati iltimaı saçan bu kadının, önce bana nasıl olup da çirkin göründüğünü anlayamadım. Bu kör gözlerin, hayatın realitesini dünyaya bakan, açık ve canlı gözlerden daha iyi tanıdığını anlar gibi oluyordum.

Vicdanım rahat, veda ettim. Kaderin bir başka kurbanı karşısında, yeniden ve ebediyyen taahhüde girmiş olmaklığım, artık, gözüme, bir fedakârlık olarak görünmedi. «Sıhhatli, kendi kendilerinden emin mağrur, neş'eli insanlar, hakikaten seven insanlar değildir, diye düşündüm, onların buna ihtiyacı yoktur. Ve sevilmeyi kabul ettikleri zaman da, bu sanki kendilerine gösterilmesi lâzım gelen bir tazim eseriymiş gibi, mağrur ve lâkayd bir şekilde hareket ederler. Başkalarının onlara verdiği sevgi, nazarlarında alelâde bir süs, saçlarına takılacak bir ziynet eşyası, bileklerine geçirecekleri bir bilezikten ibarettir, hayatlarının manası ve saadeti değil. Aşkla kendilerine yardım edilebilecek olanlar, hayattan nasibedar olamıyanlar, düşük mevkide kalanlar, sefalet, felâket çekenlerdir. Hayatını onlara bağlayan kimse, hayatın onlardan çaldığını telâfi etmiş olur. Ve yalnız onlardır ki, tevazula, minnetle sevmesini bilirler.

Emirberim, beni garın holünde bekleyordu. Gülümseyerek «Gel» dedim. Her şey bana, şayanı hayret derecede kolay görünmeğe başlamıştı. O zamana kadar hiç bilmediğim derunî bir sükûn, nihayet icab eden kararı vermiş olduğumu bana anlattı. Kurtulmuş, aynı zamanda bir insan kurtarmıştım. Bir akşam evvelki manasız alçaklığıma artık müteessif bile değildim. Bilâkis böylesi daha iyi diyordum. Bana itimad edenlerin, benim bir kahraman, bir evliya, zavallı, hasta bir genc kızı, tahtına kurulup, huzuruna çağırmak tenezzülünde bulunan bir alihe olmadığımı bilmeleri müreccahtı. Edit'in aşkını kabul etmek benim için bir fedakârlık değildi. Ve ondan af dilemek bana düşüyordu, beni affetmek de ona.

Hiç bir zaman, nefsime bu kadar itimad duymamıştım. Yalnız, Lunebourgda, şişman bir zat benim kompartimanıma telâşla girerek kendini mindere bıraktığı ve nefes nefese: «Hele şükür, bu on dakika teahhur olmasaydı, kaçırıyordum» dediği zaman içime bir parça üzüntü girdi.

Birdenbire canım sıkılmıştı. Ya Kondor, öğle yemeğine, eve gelmediyse? Öğleden sonraki trene yetişemiyecek kadar geç geldiyse? O zaman, her şey mahvolmuş demekti. Ve Edit, bekleyecek, bekleyecekti. Gözümün önünde, taraçanın korkunc manzarası tekrar canlandı. Genc kızı, parmaklığa iki elile abanmış ve boşluğa sarkmış vaziyette tekrar görüyordum. Ah, yarabbi, ihanetime ne kadar müteessif olduğumu, bari vaktinde haber alsa! Yeise tamamile kapılmadan ve o korkunc şey vukubulmadan! Tren durduğu zaman, ona bir iki kelimelik tekgraf çeksem iyi olacaktı. Kondor haber vermediyse, o telgraf ona teselli verirdi.

İlk istasyon olan Bruner'de trenden atladım ve telgrafhaneye koştum. Fakat ne oluyordu? Gar postanesinin önünde, bir duvar ilânını okumakla meşgul, şiddetli bir heyecan içinde, kesif bir kalabalık toplanmıştı. Gişeye yaklaşabilmek için dirseklerimle etrafı dürtüşleyerek ilerlemeğe mecbur oldum. Çabuk, çabuk bir cümle bulmak lâzımdı! Ne yazsam? Fazla uzun olmasına lüzum yok! «Edit Kekesfalva. Kekesfalva'da. Yoldan binlerce selâm ve muhabbet. Memuren gidiyorum. Yakında döneceğim. Kondor vaziyeti izah edecek. Hemen mektub yazacağım. Sevgiler. Anton.»

Telgrafı verdim. Memur ne kadar ağır iş görüyor, ne de çok sual soruyordu! Tren de iki dakika sonra hareket edecekti! Kalabalığın ortasından kendime yol açabilmek için, gene zorlamağa mecbur oldum. Duvar ilânının karşısına dikilen kalabalık şimdi daha fazlalaşmıştı. Sormak, bu kalabalığın sebebini öğrenmek istedim, fakat trenin hareket işareti verildi. Vagona daradar atlayacak vakit buldum. Çok şükür! İcab eden şeyi yapmıştım, Edit'in artık şüphelenmesine, endişelenmesine mahal kalmamıştı. Heyecanla dolu bu iki günün, uykusuz geçen bu iki gecenin beni ne kadar bitab düşürdüğünü ancak şimdi anlayordum. Akşamüstü Czaslau'a vardığım zaman, oteldeki odama çıkan merdiveni sendeleyerek tırmanabilmek için, kalan bütün kuvvetimi toplamağa mecbur oldum. Sonra, uçuruma atılır gibi, uykuya daldım.

Zannederim, yatağa serildiğim dakikada uyumuştum. Bu uyku, karanlık ve derin bir suya, içinde tam manasile inhilâl ettiğim bir uçuruma, hissetmeden yuvarlanış gibi bir şeydi. Çok sonra, rüya görmeğe başladım. Bu rüyanın başını bilmiyorum. Yalnız, hatırlayorum ki, bir intizar odasında, zannederim Kondor'un odasında imişim. Birdenbire, iki gündenberi kafamı tokmaklayan o koltuk değneklerinin ıttıradlı gürültüsünü, o korkunc tak takları tekrar işittim. Önce, bu ses çok uzaktı, sokaktan gelir gibi işitiliyordu, sonra yaklaştı: Tak tak, tak tak, sonra, daha yakına geldi: Tak tak, tak tak. Nihayet, o kadar yakından duydum ki, sıçrayarak uyandım.

Alabildiğine açılan gözlerim, bu yabancı odanın karanlığına saplanıp kalmıştı: Tak tak! Hayır, rüya görmüyordum, birisi vurmuştu, birisi kapımı vuruyordu. Yataktan atladım ve alelâcele açtım. Gece kapıcısını karşımda gördüm.

— Teğmen, sizi telefona çağırıyorlar.

Hayretle yüzüne baktım. Beni mi? Telefona mı? Nerede... neredeyim, ben? Bu oda, bu yatak... Ha! Şeydeyim... Czaslav'da. Fakat burada hiç kimseyi tanımıyordum, gece vakti beni telefona kim çağırabilirdi? Saçma! Vakit, en aşağı geceyarısı olmalıydı.

Kapıcı ısrar etti:

— Rica ederim, çabuk olun, teğmen. Viyanadan çağırıyorlar. İsmi iyi işitemedim.

Viyanadan mı? Derhal kendimi topladım. Olsa olsa Kondor olacaktı. Bana havadis vermek isteyordu galiba. Edit beni affetmişti. Her şey yoluna girmişti. Kapıcıya:

— Çabuk aşağı inin, dedim. Söyleyin, derhal geliyorum.

Adam, kayboldu. Geceliğimin üstüne kaputu aldım ve peşinden indim. Ahizeyi kulağında tutuyordu. Muhaverenin kesildiğini söylediği halde, bir sabırsızlıkla onu oradan ittim. Ahizeyi aldım. Hiç... hiç bir ses yok. Yalnız, madenî bir sivrisineğin vızıltılı kanad çırpmasını andıran, uzaktan uzağa bir uğultu. «Allo! Allo!» Cevab yok. Bekledim, bekledim. Hep o manasız ve adeta alaycı uğultu. Ürperdim. Acaba soğuktan mı, yoksa korkudan mıydı? Belki de telefonu kapatmışlardı. Yahud da... Ebonit tekerlek kulağımda, bekledim. Nihayet, Krsss... krsss. diye bir gürültü ve arkasından telefon memuresinin sesi geldi:

— Görüştünüz mü?

— Hayır.

— Biraz evvel verdim, Viyanadan çağırıyorlardı!.. Bir saniye. Arayayım.

Krsss... krsss... Gıcırtılar, çıtırtılar, gurultular, fıkırtılar, ıslıklar, ihtizazlar, sonra, bütün bu gürültüler tedricen azaldı, tekrar hatların vızıltısı ve uğultusu başladı. Birdenbire, sert ve ani bir ses:

— Burası Prag, mevki kumandanlığı. Harbiye Nezaretile mi konuşuyorum?

Can sıkıntısile:

— Hayır, hayır, diye haykırdım.

Sonra, anlaşılmaz birkaç söz duydum, bunlar da boşlukta kayboldu, söndü. İhtizazlar tekrar başladı, arkasından, tekrar uzak, anlaşılmaz, müphem bir gürültü oldu. Nihayet, telefon memuresi:

— Affedersiniz, dedi, muhavere kesilmiş. Müstacel bir mükâlemeydi. Abone arar aramaz derhal çağırırım. Şimdilik lûtfen kapatınız.

Bitkin, üzüntü içinde ve pürhiddet, telefonu kapadım. Uzaklardan bir ses alıp da onu zaptedememek kadar saçma iş olur mu? Yüksek bir dağa, fazla sür'atle tırmanmış gibi, kalbim çarpıyordu. Beni arayan kimdi? Muhakkak, Kondor'du. Fakat, ne diye gece saat yarımda bana telefon ediyordu.

Kapıcı, nezaketle yanıma yaklaştı ve çekinerek:

— Teğmen, dedi, odanıza çıkabilirsiniz. Çağırırlarsa haber getiririm ben.

(Arkası var)